MINISTERUL DE INTERNE

DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI



Nicolae Toma

CONSIDERAŢII PRIVIND REPRIMAREA TERORISMULUI INTERNAŢIONAL

MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂŢII STATULUI

CONSIDERAŢII PRIVIND REPRIMAREA TERORISMULUI INTERNAŢIONAL

Autor
Maior NICOLAE TOMA

SERVICIUL EDITORIAL ŞI CINEMATOGRAFIC
1979

Trebuie, într-adevăr, să punem capăt unor stări de lucruri care generează inevitabil stări de agitație, inclusiv acțiuni iresponsabile, teroriste. Noi, comuniștii, noi, cei din România, ne-am pronunțat întotdeauna împotriva folosirii acestor acțiuni teroriste ca mijloc de soluționare a problemelor; ele nu sînt metode politice și nu pot soluționa în nici un fel problemele complexe care preocupă un popor sau altul. Aceste probleme pot fi rezolvate numai prin participarea activă a maselor, prin asigurarea condițiilor ca poporul să-și poată spune deschis părerea, să participe nemijlocit la găsirea soluțiilor pentru dezvoltarea sa. Cu atît mai valabilă este aceasta pe plan internațional.

NICOLAE CEAUȘESCU

Din cuvîntarea rostită la 24 iulie 1979, cu prilejul conferirii medaliilor de aur și jubiliare ale Institutului de relații internaționale din Roma.

Trebuie, într-adevăr, să punem capăt unor stări de lucruri care generează inevitabil stări de agitaţie, inclusiv acţiuni iresponsabile, teroriste. Noi, comuniştii, noi, cei din România, ne-am pronunţat întotdeauna împotriva folosirii acestor acţiuni teroriste ca mijloc de soluţionare a problemelor; ele nu sînt metode politice şi nu pot soluţiona în nici un fel problemele complexe care preocupă un popor sau altul. Aceste probleme pot fi rezolvate numai prin participarea activă a maselor, prin asigurarea condiţiilor ca poporul să-şi poată spune deschis părerea, să participe nemijlocit la găsirea soluţiilor pentru dezvoltarea sa. Cu atît mai valabilă este aceasta pe plan internaţional.

NICOLAE CEAUŞESCU

Din cuvîntarea rostită la 24 iulie 1979, cu prilejul conferirii medaliilor de aur şi jubiliare ale Institutului de relaţii internaţionale din Roma.

INTRODUCERE

În ultimii ani, în configurația criminalității internaționale au avut loc mutații importante, materializate mai ales în recrudescența terorismului în forme din cele mai violente, începînd cu asasinate, luări de ostatici și deturnări de avioane și pînă la incendierea sau distrugerea de bunuri, tot în scopuri teroriste, proliferarea infracțiunilor de o extremă gravitate săvîrșite de bande înarmate, creșterea traficului de stupefiante și arme, extinderea falsificării de monede cu aparatură modernă, multiplicarea fraudelor economice și financiare internaționale, a înșelăciunilor și altele.

Terorismul, ca formă a violenței în scopuri politice, este la fel de vechi ca istoria, poate mai vechi. Accepțiunea modernă și-a primit-o de la statul francez al teroarei, din perioada anilor 1793—1794. Teroarea constă în acțiunea intenționată de înfricoșare, prin amenințări de aplicare a represiunii fizice și a presiunilor psihologice asupra adversarilor politici, demnitarilor, instituțiilor și chiar asupra statelor.

Nici extinderea la scară internațională a activității teroriste nu este de dată recentă: stau mărturie tulburările provocate de diverse grupări anarhiste ce operau în Europa și America de Nord la sfîrșitul secolului XIX și la începutul secolului XX, ca și tulburările generate de modul în care acționau unii dintre contemporanii, implicați în politică, ai acestor grupări.

Primul caz de terorism internațional, în epoca contemporană, este greu de stabilit. Totuși, istoricii citează pe rebelul marocan Raisuli care, răpind un cetățean american și unul englez, în anul 1904, a forțat guvernele Statelor Unite și Angliei

să intervină pe lîngă guvernul Franței, care, la rîndul său, era constrîns să determine pe sultanul Marocului să-i satisfacă cererile: o răscumpărare substanțială, eliberarea unui mare număr de prizonieri, cedarea a două zone teritoriale și arestarea cîtorva inamici importanți.

Dar, în ciuda tuturor precedentelor istorice, terorismul, așa cum se exercită în prezent, este în mare măsură o activitate specifică zilelor noastre. Faza actuală a terorismului internațional poate fi considerată că a început odată cu deturnările de avioane, cam prin anii 1960—1961. Grupările și organizațiile teroriste din toată lumea au sesizat posibilitatea de publicitate prin deturnări de avioane și au început să folosească această cale pentru a atinge obiective politice. Apoi, începînd din 1968, diferite grupări violente din cîteva părți ale globului au început să-și extindă activitățile teroriste în diverse țări sau asupra diplomaților unor țări care nu erau direct implicate în conflicte, dînd astfel o și mai mare amploare terorismului.

Se poate afirma că progresele tehnologice și interdependența mondială crescîndă au conferit teroriștilor o mobilitate nouă, obiective și arsenale noi, precum și perspectiva, sigură și apropiată, că acțiunile lor mai spectaculoase se vor bucura, neîntîrziat, de o publicitate mondială. Mai mult, schimbările din ultimul timp în climatul politic și economic au creat un mediu ceva mai prielnic operațiunilor de natură teroristă.

Într-adevăr, în ultimii ani s-a înregistrat o ascensiune atît de pronunțată a actelor teroriste, încît unii specialiști au avertizat că ar fi posibil să ne aflăm la începutul unei adevărate ere a terorismului. Printre altele, s-a constatat o creștere însemnată a numărului de grupări teroriste active, ca și a numărului de țări în care operează. De asemenea, cooperarea internă și internațională dintre grupările teroriste a crescut substanțial. A existat tendința de a se organiza acțiuni mai îndrăznețe și mai impresionante, însoțită de escaladarea pierderilor și avariilor provocate, precum și a pretențiilor emise. S-a produs totodată — și acesta este, poate, faptul cel mai important — un salt notabil în domeniul incidentelor teroriste care afectează interesele mai multor state.

Terorismul a devenit astăzi un fenomen amenințător pentru pacea și securitatea internațională. Periculozitatea terorismului este pusă cît se poate de clar în evidență chiar de principalele sale caracteristici.

În primul rînd, terorismul internațional se prezintă sub forma unei multitudini de acte criminale, cum sînt: asasinate sau omucideri, răpiri, extorcări, incendieri, distrugeri sau o asociere de alte acte care sînt considerate de toate națiunile drept criminale.

În al doilea rînd, terorismul internațional este motivat politic. Un grup politic extremist, convins de justețea cauzei sale, recurge la mijloace violente pentru a o susține, mijloace care incorporează unul din actele citate mai sus. Deseori, violența se exercită asupra unor oameni nevinovați, persoane care nu au nici o legătură cu motivarea actului terorist.

În al treilea rînd, terorismul contemporan depășește granițele naționale prin alegerea unei ținte sau a unor victime străine, prin comiterea actului terorist într-o țară străină sau prin efortul depus pentru influențarea politicii unui guvern străin. Grupări și organizații teroriste acționează în străinătate sau împotriva unei personalități ori a altui cetățean străin din țara sa, urmărind să exercite presiuni asupra guvernelor unor state sau asupra opiniei publice mondiale. În cazurile de răpiri ori luări de ostatici, de obicei, scopul constă în uciderea victimelor, deși, deseori, în a sublinia realul pericol al amenințărilor acestor acțiuni. În alte cazuri, asasinarea unor persoane nevinovate este obiectivul urmărit în mod calculat, premeditat, pentru crearea stării de presiune, de panică. Prin brutalitate și prin inspirarea de teamă, elementele teroriste caută să-și impună cauza în fața celor care — printr-o acțiune sau inacțiune — pot să le ajute în realizarea scopului urmărit.

Trebuie menționat că, în ultima perioadă, acțiunile teroriste și de diversiune au depășit mijloacele considerate clasice, ca răpiri de persoane și personalități, deturnări de aeronave și alte acțiuni revendicative și au fost îndreptate, în mod tot mai frecvent, chiar în timp de pace, împotriva unor obiective și instalații militare, în scopul distrugerii acestora, sustragerii de armament și muniții, precum și organizării de atentate împotriva unor personalități politice marcante, din diferite state.

Operațiunile extremiste cu luare de ostatici au fost deosebit de fructuoase pentru teroriști, ei reușind să obțină eliberarea unui mare număr de deținuți, sume mari de bani ca răscumpărare și chiar aplicarea unor măsuri politice pe care le-au pretins.

Se apreciază că, în viitor, unele țări ar putea fi înclinate să folosească grupuri teroriste pentru a promova politica pro-

prie pe plan internațional. Nu este exclusă nici posibilitatea ca terorismul să devină o formă acceptată de purtare a unor războaie.

Pornind de la amploarea și diversitatea acțiunilor teroriste, de la pericolul real pe care-l reprezintă acest flagel internațional pentru pacea și securitatea popoarelor, se cer analizate și evaluate mijloacele aflate la îndemîna comunității internaționale pentru prevenirea și reprimarea terorismului. Încercarea pe care ne-am propus-o nu este ușoară, dimpotrivă. Dificultățile sînt sporite și prin aceea că, deocamdată, comunitatea internațională nu a reușit să elaboreze o definiție juridică unanim acceptată a terorismului „per se" și, cu atît mai puțin, a variantei sale internaționale sau a celei transnaționale.

Este însă tot atît de adevărat că majoritatea statelor, precum și Organizația Națiunilor Unite sînt preocupate nu numai de clarificări pe tărîmul doctrinei. Eforturile se îndreaptă spre elaborarea unor înțelegeri și măsuri practice care să conducă la reprimarea oricăror acțiuni teroriste, săvîrșite de elemente, grupări și organizații extremist-diversioniste, prin care este tulburată ordinea internă a unor state, precum și climatul politic internațional. Forța de ripostă internațională dată terorismului capătă tărie și eficiență numai prin eforturile stăruitoare ale comunității, la nivel regional, sau ale Organizației Națiunilor Unite, și prin perfecționarea continuă a instrumentelor juridice, proces în care dreptului internațional îi revine un rol primordial.

CAPITOLUL I

Elemente ce pot conduce la definirea conceptului de terorism

1. Conceptul de terorism în documente cu vocație internațională.

Pentru reprimarea terorismului cu mijloace de drept, s-a simțit nevoia definirii acestui fenomen cît mai exact cu putință. Definirea terorismului s-a dovedit a fi însă o problemă foarte dificilă.

În prezent, sarcina de a da o definiție terorismului internațional, pentru ca astfel să poată fi sancționat prin mijloace de drept, a revenit Comitetului special al Națiunilor Unite asupra terorismului internațional [1], după cum, în perioada interbelică, această sarcină revenise unui comitet instituit de Liga Națiunilor ce avea să propună proiectul Convenției de la Geneva din 1937.

După cum rezultă din lucrările sale — din păcate fără rezultat concret și cert —, Comitetul special al Națiunilor Unite asupra terorismului internațional nu a putut să-și onoreze mandatul încredințat de Adunarea Generală a O.N.U. din 1972.

În declarația finală adoptată la sesiunea Comitetului special din 21 martie 1977, după care lucrările acestui organism au fost suspendate, se arată că : „deși necesitatea condamnării și reprimării actelor de terorism internațional nu poate fi pusă la îndoială, s-a manifestat totuși o divergență de vederi cu privire la actele care țin de terorismul internațional. Anumite delegații au reconfirmat opinia conform căreia condamnarea

[1] În conformitate cu Rezoluția 3034 (XXVII) a Adunării Generale a O.N.U., din 18 decembrie 1972, s-a constituit Comitetul special asupra terorismului internațional, compus din 35 de membri.

prie pe plan internațional. Nu este exclusă nici posibilitatea ca terorismul să devină o formă acceptată de purtare a unor războaie.

Pornind de la amploarea și diversitatea acțiunilor teroriste, de la pericolul real pe care-l reprezintă acest flagel internațional pentru pacea și securitatea popoarelor, se cer analizate și evaluate mijloacele aflate la îndemîna comunității internaționale pentru prevenirea și reprimarea terorismului. Încercarea pe care ne-am propus-o nu este ușoară, dimpotrivă. Dificultățile sînt sporite și prin aceea că, deocamdată, comunitatea internațională nu a reușit să elaboreze o definiție juridică unanim acceptată a terorismului „per se" și, cu atît mai puțin, a variantei sale internaționale sau a celei transnaționale.

Este însă tot atît de adevărat că majoritatea statelor, precum și Organizația Națiunilor Unite sînt preocupate nu numai de clarificări pe tărîmul doctrinei. Eforturile se îndreaptă spre elaborarea unor înțelegeri și măsuri practice care să conducă la reprimarea oricăror acțiuni teroriste, săvîrșite de elemente, grupări și organizații extremist-diversioniste, prin care este tulburată ordinea internă a unor state, precum și climatul politic internațional. Forța de ripostă internațională dată terorismului capătă tărie și eficiență numai prin eforturile stăruitoare ale comunității, la nivel regional, sau ale Organizației Națiunilor Unite, și prin perfecționarea continuă a instrumentelor juridice, proces în care dreptului internațional îi revine un rol primordial.

CAPITOLUL I

Elemente ce pot conduce la definirea conceptului de terorism

1. Conceptul de terorism în documente cu vocație internațională.

Pentru reprimarea terorismului cu mijloace de drept, s-a simțit nevoia definirii acestui fenomen cît mai exact cu putință. Definirea terorismului s-a dovedit a fi însă o problemă foarte dificilă.

În prezent, sarcina de a da o definiție terorismului internațional, pentru ca astfel să poată fi sancționat prin mijloace de drept, a revenit Comitetului special al Națiunilor Unite asupra terorismului internațional [1], după cum, în perioada interbelică, această sarcină revenise unui comitet instituit de Liga Națiunilor ce avea să propună proiectul Convenției de la Geneva din 1937.

După cum rezultă din lucrările sale — din păcate fără rezultat concret și cert —, Comitetul special al Națiunilor Unite asupra terorismului internațional nu a putut să-și onoreze mandatul încredințat de Adunarea Generală a O.N.U. din 1972.

În declarația finală adoptată la sesiunea Comitetului special din 21 martie 1977, după care lucrările acestui organism au fost suspendate, se arată că : „deși necesitatea condamnării și reprimării actelor de terorism internațional nu poate fi pusă la îndoială, s-a manifestat totuși o divergență de vederi cu privire la actele care țin de terorismul internațional. Anumite delegații au reconfirmat opinia conform căreia condamnarea

[1] În conformitate cu Rezoluția 3034 (XXVII) a Adunării Generale a O.N.U., din 18 decembrie 1972, s-a constituit Comitetul special asupra terorismului internațional, compus din 35 de membri.

și reprimarea terorismului internațional nu trebuie să facă obiectul nici unei rezerve.

Alte delegații au opinat ca eforturile să fie îndreptate asupra categoriilor de acte care amenință viața sau securitatea unor indivizi nevinovați, să se elaboreze măsuri internaționale practice și măsuri naționale concertate pentru a lupta împotriva acestor categorii de acte.

Un punct de vedere rațional au exprimat alți membri ai organismului, amintind mandatul încredințat Comitetului, care au susținut că o definiție precisă a actelor ce trebuie condamnate și un studiu aprofundat al cauzelor terorismului ar putea înlătura echivocurile care au paralizat pînă acum orice acțiune eficientă din partea comunității internaționale. Aceste delegații au adăugat că măsuri parțiale, luate fără să se țină cont de cele prealabile, nu ar face decît să intețească divergențele și să împiedice orice progres". [1]

Considerăm că, în perioada studiilor și analizelor întreprinse, Comitetul special O.N.U. asupra terorismului internațional ar fi putut găsi suficiente elemente concrete pentru definirea conceptului de terorism atît în Răspunsul guvernului Republicii Socialiste România în problema terorismului internațional [2], cît și în alte observații ale statelor supuse examinării în conformitate cu paragraful 8 al rezoluției A/31/102 a Adunării Generale.

În Răspunsul guvernului Republicii Socialiste România în problema terorismului internațional este subliniată ideea că „pentru existența unui act de terorism internațional trebuie să aibă loc, în primul rînd, un act de violență actuală sau potențială, care, la rîndul lui, trebuie să comporte elemente cu caracter internațional în ce privește autorul, victima, locul comiterii acțiunii și consecințele sale. Fără ca aspectul internațional să existe în privința unuia din aceste elemente, ne-am găsi în fața unor fapte care sînt calificate numai după regulile de drept intern ale fiecărui stat".

Apoi, trebuie să se aibă în vedere că, „prin acțiuni teroriste sînt făcute victime ori lezate, datorită unui anumit conflict, persoane inocente sau chiar state care n-au nici o legă-

[1] După Suplimentul Documentului nr. 39/A/3339, Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

[2] Răspunsul guvernului R. S. România în problema terorismului internațional, depus la Secretariatul O.N.U. la 16 august 1973. În Biblioteca Ministerului Afacerilor Externe, București.

tură cu acel conflict". De aceea actele de terorism și violență individuală, indiferent de forma în care ele se manifestă, sînt reprobabile și trebuie împiedicate.

Documentul la care ne referim precizează actele de natură să trezească teamă, panică și teroare în opinia publică și sînt, din acest motiv, inadmisibile și împotriva lor trebuie luate măsurile cele mai hotărîte și eficace. Aceste acte care se cer a fi avute în vedere în încercarea de definire a terorismului internațional sînt: deturnările, sechestrările sau doborirea de avioane avînd la bord persoane inocente, represaliile, răpirile de persoane sau diplomați, luarea de ostatici, asasinatul, folosirea de explozivi, distrugerea și incendierea de edificii, manevrele militare frecvente la granița unor state, amenințarea cu folosirea forței.

După cum observăm, noțiunea de terorism are o accepțiune foarte largă. Stricto senso, terorismul poate fi definit drept infracțiunea avînd scopul răspîndirii teroarei în rîndul unor persoane sau al populației.

Una din caracteristicile terorismului este intimidarea prin acte de violență și teroare. Trebuie avut în vedere faptul că nu pot fi etichetate drept teroriste numeroase acte infracționiste săvîrșite prin violență, dar în care teroarea este un element pur întîmplător sau, oricum, subsidiar în raport cu metodele folosite și obiectivele urmărite de teroriști. De multe ori termenul de „terorism" este pus în circulație în mod abuziv, datorită unor excese ale mijloacelor de informare mass-media, abuz care sporește artificial publicitatea infracțiunilor în cauză și a actelor săvîrșite, ceea ce reprezintă, dealtfel, unul din obiectivele urmărite de teroriști.

Pe lîngă elementul de teroare, în definirea categoriei în discuție, reținem că prin actele teroriste întreprinse se urmărește un scop: avantaje materiale, eliberarea altor teroriști prinși, crearea unei destabilizări politice sau chiar provocarea de conflicte internaționale. Ca mijloace de a ajunge la astfel de scopuri se folosesc: asasinatul, exploziile, sabotajul căilor de comunicații, luarea de ostatici sau alte crime de acest gen.

Este demn de menționat, așa cum arăta cunoscutul jurist român Vespasian V. Pella, că nu o dată actele de terorism sînt rezultatul unui fanatism orb, al „pervertirii" unui țel politic

sau social, care subordonează unui scop unic umanitatea şi celelalte valori umane.[1]

În încercarea actuală de definire a terorismului internaţional nu trebuie neglijată bogata experienţă şi acumulările din perioada interbelică, sub auspiciile Ligii Naţiunilor, eforturi care au dus la elaborarea Convenţiei internaţionale pentru prevenirea şi reprimarea terorismului, din 1937.

La edificarea instrumentelor juridice de combatere a terorismului, în perioada interbelică, o contribuţie deosebită a adus România, prin reprezentanţii săi autorizaţi în acest domeniu, cum au fost diplomatul român Nicolae Titulescu[2], penalistul Vespasian V. Pella ş.a.

Prezintă importanţă pentru subiectul în discuţie aspectul că în articolul 1 al Convenţiei de la Geneva din 1937 se definesc prin acte de terorism „faptele criminale îndreptate împotriva unui stat, al căror scop sau natură este de a provoca teroarea împotriva unor personalităţi determinate, a unor grupuri de persoane sau în public".

2. Definirea terorismului internaţional în literatura de specialitate.

Doctrina românească de drept reţine diferite definiţii date terorismului. Astfel, prof. dr. Grigore Geamănu defineşte terorismul internaţional prin: „faptele criminale îndreptate împotriva şefilor de stat sau a altor demnitari, împotriva unor grupuri de persoane sau instituţii de stat sau obşteşti".[3] Într-o încercare meritorie care se vrea, aşa cum se exprimă autorul, exhaustivă, se arată că „terorismul constituie săvîrşirea unei crime sau unui delict printr-o metodă specifică, caracterizată prin violenţă şi intimidare; aceasta înseamnă îndreptarea atenţiei asupra modalităţii de executare a infracţiunii, metoda teroristă constituind o agravantă".[4]

---

[1] După Grigore Geamănu, *Dreptul internaţional penal şi infracţiunile internaţionale*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1977, pag. 170.

[2] A se vedea Nicolae Titulescu, *Documente diplomatice*, Editura politică, Bucureşti, 1967, şi *Discursuri*, Editura ştiinţifică, Bucureşti, 1967.

[3] Grigore Geamănu, *Dreptul internaţional contemporan*, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1964, pag. 826.

[4] Ion Bodunescu, *Flagelul terorismului internaţional*, Editura militară, Bucureşti, 1978, pag. 29—30.

Pentru eforturile ce se fac în direcţia definirii terorismului internaţional, prezintă importanţă a se menţiona că, după scopurile sale, terorismul poate constitui o infracţiune de drept comun, cînd are la bază un element material, cum ar fi acţiunea unor indivizi sau grupuri de indivizi contra unor persoane inocente, pentru extorcarea de fonduri sau răzbunare.

Terorismul devine politic, atunci cînd urmăreşte să complice sau să determine ruperea relaţiilor paşnice dintre state, să înlăture anumiţi oameni politici indezirabili pentru unele cercuri străine sau să influenţeze, prin intimidare, politica internă sau externă a unui anumit stat. Lupta armată a mişcărilor de eliberare naţională nu constituie acte de terorism politic, ci forme licite de luptă, determinate de condiţiile specifice ale acţiunilor militare anticolonialiste.

În literatura de specialitate se întîlneşte şi conceptul de terorism de stat, care exprimă actele de violenţă şi agresiune exercitate de puterile coloniale împotriva mişcărilor de eliberare naţională.

Ca urmare, subiect al terorismului internaţional poate fi orice stat care comite acte de violenţă agresivă asupra supuşilor săi.

Definirea terorismului internaţional trebuie să se facă evaluînd formele actuale de manifestare a acestui fenomen: pirateria aeriană, luarea de ostatici, răpirea de diplomaţi şi demnitari, pentru eliberarea cărora se pun condiţii grele de ordin politic sau material.

Întrucît terorismul presupune totdeauna încălcarea deliberată a limitelor general acceptate pentru violenţa individuală sau colectivă, este greu să nu fie definit în termeni care să nu exprime o anumită atitudine faţă de acest fenomen. Subiectivismul în aprecieri este determinat şi prin faptul că una şi aceeaşi persoană este în ochii cuiva un terorist, iar în ochii altcuiva un luptător pentru o anumită cauză.

Evidenţieri ale atributelor caracteristice ale terorismului sînt făcute şi în literatura de specialitate străină. Unul dintre reputaţii cercetători în materie — Brian Jenkins — precizează: „Ameninţarea cu violenţa, actele individuale de violenţă sau o campanie a violenţei, întreprinse în scopul de a inspira teamă — de a teroriza — pot fi numite terorism. Terorismul este violenţa menită să se expună în ochii publicului. Teama este efectul urmărit prin terorism; ea nu este produsul lui auxiliar.

În aceasta constă — cel puțin — diferența dintre tacticile teroriste și jafurile sau celelalte infracțiuni violente care pot inspira groază, fără a fi însă terorism".[1]

Un alt autor străin care a analizat terorismul politic, Thomas P. Thorton, definește teroarea politică drept „o acțiune cu caracter de simbol, care-și propune să influențeze comportamentul politic prin folosirea unor mijloace extranormale și care atrage după sine utilizarea violenței sau amenințarea cu violența".[2]

Specialistul american Brian Jenkins, în studiul citat, conchide că terorismul politic este genul de violență folosit în urmărirea unor obiective politice. El este, după cum pretind cei care-l practică, „propaganda acțiunii", este violența calculată, menită să influențeze atitudinea și comportarea uneia sau mai multor categorii de public avute în vedere. Obiectivele sale cele mai apropiate pot include publicitatea, constringerea, extorcarea, dezorientarea și aducerea la desperare, provocarea unor contramăsuri care să nemulțumească populația și (în ceea ce-i privește pe teroriștii înșiși) ridicarea moralului.

Scopurile finale pe care le urmărește terorismul pot fi atît concrete (de exemplu, luarea ori consolidarea puterii politice sau dobîndirea unei independențe etnice), cît și nebuloase (spre exemplu, instigarea la anarhism).

Pe baza observațiilor și generalizărilor făcute, Brian Jenkins ajunge a defini terorismul internațional și transnațional după cum urmează :

Caracteristici comune : Amenințarea cu violența sau folosirea ei în scopuri politice, cînd (1) o astfel de acțiune este menită să influențeze atitudinile și comportarea unui grup vizat, mai numeros decît acela al victimelor directe, iar (2) ramificațiile sale trec granițele naționale (ca urmare, bunăoară, a naționalității sau legăturilor cu străinătatea pe care le au autorii acțiunii respective, a desfășurării acesteia într-un anumit loc, a identității victimelor, ce pot fi persoane ori instituții, a obiectivelor declarate pe care le are acțiunea sau a mecanismului ei).

---

[1] Brian Jenkins, *International Terrorism : A New Mode of Conflict* (Terorismul internațional : un nou mod de conflict), Los Angeles, Crescent Publications, 1975, pag. 1.

[2] Thomas P. Thorton, *Teroarea ca armă de agitație politică*. În „International War — Problems and Aproaches", Londra, 1974.

Terorismul internațional : O astfel de acțiune, în cazul în care este realizată de persoane individuale sau grupuri controlate de către un stat suveran.

Terorism transnațional : O astfel de acțiune, dacă autorii ei sînt în fond autonomi față de orice stat, chiar cînd se bucură într-o anumită măsură de sprijinul unor state simpatizante.

Din această definiție observăm că linia de hotar dintre terorismul internațional și transnațional este dificil de trasat. În măsura în care această linie poate fi marcată, diferența principală este determinată de responsabilitatea pentru o anumită acțiune sau campanie. Aceasta înseamnă că grupările teroriste pot traversa, într-un sens sau în celălalt, linia menționată.

Ce semnificație va avea, în perspectiva viitorului, distincția dintre terorismul internațional și cel transnațional, rămîne de văzut. În prezent, cele două fenomene ridică întrebări și probleme de o natură calitativă diferită. Mai întîi, întrucît terorismul internațional presupune că sînt implicați autori care reprezintă anumite state, acest tip al fenomenului poate fi urmărit și delimitat în cadrul sistemului internațional existent. Apoi, profesioniștii acestui gen de terorism par a fi ceva mai puțini sau, cu unele excepții mai însemnate, par a avea o activitate mai restrînsă decît în anumite momente ale trecutului apropiat. În privința terorismului transnațional, fenomenul a crescut atît ca arie geografică cît și ca intensitate. Comunitatea internațională întîmpină dificultăți în reprimarea activității teroriste a unor autori independenți față de orice stat.

CAPITOLUL II

Eforturile comunității internaționale în perioada interbelică în direcția reprimării terorismului

1. Condamnarea terorismului în doctrina criminalistică — preocupare a Conferințelor internaționale pentru unificarea dreptului penal (1927—1935).

După primul război mondial s-a conturat necesitatea — devenită stringentă odată cu ascensiunea și înmulțirea crimelor fascismului — de a se lua măsuri eficiente pentru prevenirea și reprimarea terorismului internațional. În manifestările acestuia s-au încadrat și atentatele criminale comise împotriva unor șefi de state și guverne ce se situau pe poziții antifasciste, crime cărora le-au căzut victime și doi prim-miniștri români (I. G. Duca și Armand Călinescu), precum și alte personalități politice și științifice marcante ale țării noastre sau din alte state.

Recrudescența mai pronunțată a terorismului în perioada interbelică a condus la luări de poziții de către juriști de prestigiu, care au încercat și o reconsiderare a dreptului penal internațional. În acest context se înscriu Conferințele de unificare a dreptului penal care, cu toate obiecțiile ce li se pot aduce (privind finalizarea obiectivelor propuse), au desigur meritul de a fi pus pentru prima oară în evidență termenul de terorism, pericolul ce-l prezintă și necesitatea reprimării lui, elemente ce s-au dovedit ulterior binevenite în conturarea infracțiunii respective.

Astfel, prima Conferință (Varșovia — 1927) a introdus printre „delicta juris gentium" și „folosirea cu intenție a unor mijloace capabile să ducă la un pericol comun". Expresia de

„pericol comun" avea să fie concretizată la a treia Conferință (Bruxelles — 1930), care a asociat-o noțiunii de „act terorist". Comitetul de organizare al Conferinței a și propus, dealtfel, un proiect de rezoluție prin care erau incriminate actele de terorism, tentativa și complicitatea, prevăzînd urmărirea și pedepsirea participanților. Deși redactarea definitivă a fost amînată, rezoluția rămînînd în stadiul de proiect, acesta își are importanța sa, oglindind pe planul conștiinței politice și juridice a timpului necesitatea reprimării actelor teroriste ce aveau să atingă paroxismul prin bestialitățile nazismului.

A patra (Paris — 1931) și mai ales a cincea Conferință (Madrid — 1934) au dus ceva mai departe problema : pe lîngă faptul că au luat în considerare atît noțiunea de terorism cît și pe cea de folosire intenționată a mijloacelor în stare să dea naștere unui pericol comun, au încercat și o definire, într-o formulă generală, a infracțiunii teroriste, pentru a înlesni adoptarea de măsuri represive eficiente.

S-a îmbrățișat punctul de vedere al juristului român J. Rădulescu, potrivit căruia infracțiunea de terorism se definea astfel : „oricine va folosi, cu scopul de a teroriza populația, contra persoanelor sau bunurilor, bombe, mine, mașini sau produse explozive ori incendiare, arme de foc sau alte mijloace care provoacă moarte sau distrugeri și a cauzat sau a încercat să cauzeze, a propagat sau a încercat să propage o epidemie, o epizootie ori o altă calamitate, a întrerupt ori a căutat să întrerupă un serviciu public sau de utilitate publică, va fi pedepsit".

A șasea Conferință (Copenhaga — 1935) a adoptat o declarație ce recomanda soluții pentru judecarea delincvenților, precum și un text propus statelor, pentru a-l insera într-o lege specială, intitulat : „Despre atentatele care creează un pericol comun sau o stare de teroare". Declarația exprima dorința ca atunci cînd nu se acordă extrădarea, delincvenții să poată fi deferiți unei jurisdicții penale internaționale, în afară de cazul cînd statul pe teritoriul căruia se află autorul preferă să-l judece în propriile sale tribunale. [1]

Este remarcabilă contribuția adusă la pregătirea și desfășurarea lucrărilor conferințelor respective de către juriști români de reputație mondială, cum a fost Vespasian V. Pella.

---

[1] După Ion Bodunescu, *op. cit.*, pag. 10—17.

El este autorul unor lucrări de prestigiu în care, analizînd răspunderea penală a statelor în războiul de agresiune, ridică şi problema răspunderii persoanelor fizice, în special a autorilor de infracţiuni teroriste cu caracter internaţional.[1] Concomitent, Vespasian V. Pella a enumerat elementele constitutive ale infracţiunii de terorism internaţional, elemente care stau la baza unor definiţii ulterioare date terorismului. De asemenea, Vespasian V. Pella a elaborat diverse proiecte de măsuri practice pentru reprimarea terorismului, prin care a subliniat necesitatea unei largi cooperări internaţionale, deziderat rămas a fi tradus în viaţă în zilele noastre.[2]

2. Terorismul în discuţia Ligii Naţiunilor. Convenţia internaţională pentru prevenirea şi reprimarea terorismului (Geneva — 1937).

La iniţiativa României s-a încercat găsirea unor soluţii de combatere a terorismului internaţional prin intermediul Ligii Naţiunilor. În urma propunerii din 20 noiembrie 1926, România a fost primul stat care a pus în faţa Societăţii Naţiunilor elaborarea unei convenţii internaţionale pentru universalizarea reprimării terorismului, dar problema a fost amînată pînă cînd presiunea evenimentelor a repus-o pe ordinea zilei.

În urma dublului atentat de la Marsilia, din 9 octombrie 1934, săvîrşit de ustaşi şi dirijat de nazişti, guvernul iugoslav a sesizat oficial Consiliul Ligii Naţiunilor, cerînd o anchetă şi aducînd acuzaţii celor ce nu au luat măsuri împotriva teroriştilor. De asemenea, guvernul francez a adresat Consiliului un memoriu în vederea elaborării unui acord în scopul reprimării terorismului politic. La propunerea delegatului britanic, Consiliul a decis constituirea unui comitet care a elaborat un anteproiect de convenţie pentru reprimarea terorismului şi

[1] Vespasian V. Pella, *La criminalité collective des états et le droit pénal de l'avenir*, 1926, Biblioteca Facultăţii de drept din Bucureşti.

[2] Proiectul Convenţiei internaţionale pentru prevenirea şi reprimarea terorismului, de la Geneva, din 1937, prezentat de V. V. Pella, a avut un rol însemnat în conturarea şi adoptarea acestui document. A se vedea V. V. Pella, *La Cour pénale internationale et la répression du terrorisme*. În „Révue de droit pénal et de la criminologie", Avril 1938, Biblioteca Facultăţii de drept din Bucureşti.

un altul pentru instituirea unei Curţi penale internaţionale, pregătit de penalistul român Vespasian V. Pella.

În urma sesiunilor Comitetului, şi în baza unei rezoluţii din 27 mai 1937 a Adunării Ligii Naţiunilor, a fost convocată la Geneva o Conferinţă internaţională pentru prevenirea şi reprimarea terorismului, care la 16 noiembrie 1937 a adoptat două Convenţii : a) pentru prevenirea şi reprimarea terorismului ; b) pentru crearea unei Curţi penale internaţionale.

Prima Convenţie era un document autonom, în timp ce a doua era un instrument complementar. Orice stat era liber să accepte numai prima Convenţie, a cărei denunţare (sau neadoptare ori neratificare) ducea însă automat la neaplicarea şi a celei de-a doua Convenţii.

Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea terorismului conţinea obligaţia statelor de a se abţine de la orice fapte care ar putea favoriza activitatea teroristă îndreptată împotriva altui stat, de a lua măsurile de prevenire şi reprimare a terorismului şi de a-şi acorda, în acest scop, ajutor reciproc. De asemenea, se defineau actele de terorism ca „fapte criminale îndreptate împotriva unui stat, al căror scop sau natură este de a provoca teroarea împotriva unor personalităţi determinate, a unor grupuri de persoane sau în public".

Convenţia prevedea obligaţia părţilor contractante de a incrimina în legislaţia lor naţională următoarele infracţiuni :

— cele îndreptate contra vieţii, integrităţii corporale, sănătăţii sau libertăţii şefilor de state, a persoanelor care îndeplinesc prerogativele acestora ori sînt succesorii lor, a membrilor familiilor lor, precum şi actele îndreptate împotriva persoanelor investite cu funcţii publice dacă au fost comise în legătură cu funcţiile respective ;

— faptele de natură să pună în pericol vieţi omeneşti prin provocarea unei primejdii publice ;

— actele constînd din distrugerea sau provocarea de pagube bunurilor publice sau celor destinate utilizării publice ;

— primirea sau furnizarea, precum şi folosirea de arme, muniţii, explozivi, substanţe otrăvitoare ş.a. pentru a executa un act de terorism ;

— tentativele actelor enumerate ;

— asocierea sau înţelegerea în vederea săvîrşirii unor acte de terorism, instigarea, participarea intenţionată şi orice ajutor dat în mod deliberat în comiterea unor astfel de acte.

În acest sens, Convenția stipula, la art. 14, pedepsirea confecționării sau falsificării de pașapoarte ori alte acte echivalente, introducerea într-o țară de astfel de documente, deținerea sau folosirea lor pentru a masca identitatea reală, precum și obținerea de asemenea documente pe baza unor acte sau declarații false.

Convenția mai prevedea, la art. 8, obligația statelor de a insera, în orice tratat de extrădare existent sau care eventual s-ar încheia, drept cazuri de extrădare, faptele enumerate mai înainte (prevăzute în art. 2 și 3 din Convenție). Totodată, se prevedea obligația părților contractante de a promova colaborarea organelor de poliție și a autorităților judiciare ale statelor, în vederea creșterii eficienței reprimării actelor de terorism. În acest scop, nu se admitea absolvirea de pedeapsă a persoanelor vinovate pe considerentul existenței unei lacune în legislația unui stat cu privire la această materie.[1]

Din păcate, Convenția din 1937 nu a intrat în vigoare; deși a fost semnată de 24 de state, nu a primit ratificarea decît a două dintre acestea.

În ceea ce privește Convenția pentru crearea unei Curți penale internaționale, semnată de treisprezece state, de asemenea, nu a putut fi pusă în aplicare.

Cu toate că cele două Convenții la care ne-am referit nu au intrat în vigoare, se poate aprecia că momentul încheierii lor se inscrie ca un eveniment de referință în încercarea comunității internaționale de a trece în mod organizat la reprimarea actelor teroriste. Intrarea acestor documente în vigoare ar fi constituit instrumente juridice utile și ar fi determinat obținerea de rezultate în lupta împotriva crimelor teroriste.

Mai putem adăuga că, pentru încercările actuale de adoptare, sub egida O.N.U., a unei convenții internaționale asupra reprimării terorismului, documentul de la Geneva din 1937 poate constitui un izvor prețios de drept internațional.

[1] Actele Conferinței internaționale pentru reprimarea terorismului. Societatea Națiunilor, 1938.

CAPITOLUL III

Rolul Organizației Națiunilor Unite pentru edificarea instrumentelor juridice necesare reprimării terorismului internațional. Convenții internaționale și regionale în materie

1. Necesitatea creșterii rolului O.N.U. în direcția reprimării terorismului.

Escaladarea din anii 1968—1971 a terorismului internațional a determinat Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite să adopte (cu 76 voturi pentru, 35 împotrivă și 17 abțineri), la cea de-a 2114-a ședință plenară din 18 decembrie 1972, Rezoluția nr. 3034, intitulată: „Măsuri vizind prevenirea terorismului internațional care pune în pericol sau nimicește vieți omenești nevinovate, ori compromite libertățile fundamentale ale omului; studierea cauzelor profunde ale formelor terorismului și actelor de violență ce își au originea în decepții, sărăcie, nemulțumiri și desperare și care determină anumite persoane să sacrifice vieți umane, inclusiv viețile lor, pentru a încerca să aducă comunității schimbări radicale".[1]

În virtutea paragrafului 9 din Rezoluția 3034 (XXVII) a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, s-a constituit Comitetul special asupra terorismului internațional, format din reprezentanții a 35 de state membre.

Din studierea dezbaterilor care au avut loc în ultimii ani în cadrul Organizației Națiunilor Unite, se desprind două puncte de vedere distincte în abordarea terorismului internațional.

[1] După Documentul A/8969, Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

Unul dintre acestea consideră că în cadrul măsurilor de combatere și prevenire a acțiunilor teroriste trebuie să se pornească de la definirea exactă a fiecărui act din această categorie și aplicarea de măsuri concrete pentru incriminarea fiecăruia în parte, astfel ca, treptat, prin realizarea unor convenții internaționale pentru fiecare formă teroristă, să se poată ajunge în final la o convenție generală asupra terorismului internațional.

Celălalt punct de vedere socotește că cea mai sigură cale pentru combaterea terorismului internațional constă în realizarea unei convenții generale asupra acestui fenomen, care să cuprindă atît o definiție precisă a actelor la care se referă, bazată pe studiul aprofundat al cauzelor care îl generează, cît și măsurile cele mai indicate pentru prevenirea și reprimarea lui.

Spre exemplificare, reproducem paragraful 1 din Declarația Comitetului special împotriva terorismului, adoptată în ședința din 25 martie 1977 : „Anumite delegații, recunoscînd că sursele terorismului sînt deja în studiu și pot fi analizate mai departe cu folos, au subliniat, de asemenea, că dacă s-ar dori ca O.N.U. să progreseze într-un viitor imediat pe calea luptei împotriva terorismului internațional, este necesar să se concentreze asupra *categoriilor de acte* care amenință viața sau securitatea unor indivizi nevinovați, să elaboreze *măsuri internaționale* practice și *măsuri naționale* concrete, pentru a lupta împotriva acestor categorii de acte. Alți membri ...au exprimat opinia că numai o *definiție precisă* a actelor ce trebuie condamnate și un *studiu aprofundat* al cauzelor terorismului ar putea înlătura echivocurile care au paralizat pînă acum orice acțiune eficientă din partea comunității internaționale". [1]

Evident, fiecare din cele două puncte de vedere conține elemente importante ale studiului fenomenului de terorism, dar comunitatea internațională nu poate aștepta terminarea analizei cauzelor subiacente și găsirea unei definiții clare și definitive a terorismului internațional, pentru ca abia apoi să se realizeze convenții pentru combaterea fiecărei infracțiuni de această natură în parte. Dealtfel, tendința și practica O.N.U., a organizațiilor sale specializate, a statelor este de a realiza înțelegeri parțiale, convenții regionale prin care să fie incriminate actele teroriste. Apreciem că, deocamdată, acest procedeu dă rezultate în atingerea scopului urmărit — reprimarea terorismului internațional.

[1] După Documentul A/3237, Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

Desigur, aceasta nu înseamnă abandonarea acțiunilor pentru realizarea unei înțelegeri universale, a unei definiții precise a terorismului internațional și pentru stabilirea cauzelor care determină acest fenomen. A condiționa însă luarea unor măsuri eficiente împotriva fiecărei forme de manifestare a terorismului internațional de realizarea unei convenții cadru, cu caracter general, ar însemna pînă atunci a da mînă liberă teroriștilor să continue asasinatele, alte crime, ceea ce se va solda cu numeroase victime inocente. Soluția constă în a acționa paralel, respectiv prin realizarea unei convenții generale asupra terorismului internațional, concomitent cu elaborarea de noi convenții cu aplicare la fiecare formă de manifestare a terorismului internațional.

Un alt aspect desprins din dezbaterile ce au avut loc în cadrul Comitetului special împotriva terorismului internațional îl constituie divergențele de opinii privind raportul terorism internațional — mișcările de eliberare națională. Pe de o parte, se urmărește prefigurarea unor prevederi precise, care să excludă posibilitatea aplicării convenției internaționale asupra terorismului împotriva mișcărilor de eliberare națională, iar pe de altă parte se insistă pentru găsirea unei formulări cît mai generale.

Menționăm că O.N.U. s-a pronunțat în repetate rînduri pentru legitimitatea mișcărilor de eliberare națională. Așa de exemplu, în art. 3 al Rezoluției 31/102 (XXXI) „Se reafirmă dreptul inalienabil la autodeterminare și independență al tuturor popoarelor supuse de regimuri colonialiste și rasiste, cît și de alte forme de dominație străină, precum și legitimitatea luptei lor, în special a luptei mișcărilor de eliberare naționale, în conformitate cu scopurile și principiile Cartei și cu rezoluțiile pertinente ale O.N.U." [1].

Într-adevăr, azi covîrșitoarea majoritate a statelor lumii acceptă legitimitatea luptei popoarelor pentru ființa lor națională și dreptul la autodeterminare. Cvasiunanimitatea statelor sînt de acord că lupta împotriva terorismului internațional trebuie astfel concepută, încît să nu constituie un obsta-

[1] Ibidem.

col în calea eforturilor pe care le fac popoarele asuprite pentru eliberarea lor națională.

Cu toate acestea, unele state, îngrijorate de violența și proporțiile terorismului, în răspunsul adresat Secretariatului O.N.U., au specificat că dreptul penal ar pierde orice rațiune de a fi dacă motivația ar fi pusă mai presus de actul însuși (răspunsul statului Israel), că trebuie să primeze interesul pe care-l reprezintă noțiunea de „barbarie odioasă", condamnată de toate popoarele lumii, oricare ar fi „noblețea" cauzei în serviciul căreia ar putea fi comisă (răspunsul Franței).

Evident, dictonul „scopul scuză mijloacele" nu trebuie admis în nici o privință în materie de terorism internațional pentru că, altfel, s-ar da posibilitatea unor infractori periculoși, unor criminali înrăiți să scape de pedeapsă, invocînd motivația politică a faptei lor, ceea ce și fac de multe ori.

Așa cum opinează profesorul Grigore Geamănu, „chiar atunci cînd forța este juridic și moral justificată, sînt anumite mijloace, întîlnite în toate formele conflictuale omenești, a căror folosire nu este îngăduită ; legitimitatea unor cauze nu justifică, prin ele însele, recurgerea la anumite forme de violență, cu deosebire a celor îndreptate împotriva ființelor nevinovate". [1]

Din cele arătate se poate trage concluzia, cu deplin temei, că sarcina Comitetului special asupra terorismului internațional nu este deloc ușoară. Pornind de la complexitatea problemelor ce urmează a fi soluționate, dar mai ales de la diversitatea de puncte de vedere privind terorismul internațional, este greu de presupus că cea de-a XXXIV-a sesiune a Adunării Generale va ajunge la elaborarea unei convenții unanim acceptate.

Pe ordinea de zi a Adunării Generale din acest an figurează și adoptarea unei convenții internaționale împotriva luării de ostatici. Problema se află în discuție în baza Rezoluției 31/103 din 15 decembrie 1976 (XXXI) a Adunării Generale, care a hotărît crearea unui Comitet special pentru elaborarea unei Convenții internaționale împotriva luării de ostatici, compus din 35 de membri. [2]

---

[1] Grigore Geamănu, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei R.S.R., București, 1977, pag. 183.

[2] A se vedea Culegerea de rezoluții ale Sesiunii XXXI a O.N.U., Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

Din dezbaterile Comitetului special a rezultat punctul de vedere unanim că actul luării de ostatici constituie o crimă, o infracțiune internațională gravă și pune în pericol viața unor persoane nevinovate, provoacă morți și restrînge drepturile fundamentale ale omului.

În același timp, și în cadrul acestor dezbateri, au fost dispute foarte aprige, principala cauză a discuțiilor contradictorii constituind-o aprecierea asupra mișcărilor de eliberare națională. Așa de pildă, a stîrnit opoziția unor delegați opinia reprezentantului Franței care a expus teza potrivit căreia „scopul nu scuză mijloacele, oricare ar fi circumstanțele și anumite acte trebuie să fie, în orice caz, prohibite. Aceasta este și situația luării de ostatici care, datorită caracterului ei inuman, trebuie să fie înlăturată atît pe timp de pace, cît și pe timp de război, cît și din conflictele interne și internaționale, oricare ar fi cauza în serviciul căreia sînt săvîrșite aceste acte". [1] Reprezentantul Marocului a replicat astfel : „Cîmpul de aplicare a Convenției proiectate nu poate fi și nu trebuie să includă în nici un fel conflictele în care sînt implicate mișcările de eliberare națională, recunoscute ca atare de O.N.U. și de organizațiile guvernamentale regionale și care au prin aceasta statutul de puteri beligerante". [2]

La rîndul său, reprezentantul Argentinei a insistat să se aprecieze că : „Actele săvîrșite de criminali de drept comun sau de teroriști internaționali nu trebuie plasate la același nivel cu cele comise în cadrul luptei duse de mișcările de eliberare națională, ale căror scopuri și obiective sînt cu totul diferite". [3]

Cum este și firesc, la această dezbatere din Comitetul special împotriva luării de ostatici s-a ridicat problema dacă ostaticul este sau nu prizonier de război și, deci, dacă actul terorist de luare de ostatici este o acțiune de luptă sau infracțiune internațională. Aici sînt două aspecte distincte care se supun analizei, respectiv dreptul de beligeranță acordat popoarelor aflate sub dominație colonială, celor care luptă împotriva dominației străine și a regimurilor rasiale, precum și statutul de combatanți acordat luptătorilor pentru libertate și mijloacele folosite de ei în purtarea acțiunilor de luptă.

---

[1] După Documentul A/C 6/33 SR 51 din 22 noiembrie 1978. În Biblioteca Ministerului Afacerilor Externe, București.

[2] Ibidem.

[3] Ibidem.

În literatura română de specialitate se arată că soluţiile unor astfel de probleme trebuie căutate în prevederile Protocolului I de la Geneva din 10 iulie 1977, care a conferit dreptul de parte beligerantă unor entităţi nestatale, statuînd astfel o realitate a practicii internaţionale.[1] Elocvent în acest sens este exemplul Guvernului Revoluţionar al Algeriei, care a aderat la cele 4 Convenţii de la Geneva din 12 august 1949 cu privire la victimele războiului încă din 1960, deci cu mult înainte ca Algeria să-şi dobîndească independenţa de stat.

Este aproape unanim admis că membrii mişcărilor de eliberare naţională au statut de combatanţi şi de aici decurge obligaţia lor să se abţină în cursul acţiunilor militare de la acte contrare regulilor purtării războiului, prevăzute în tratatele internaţionale aflate în vigoare. Nimic nu justifică asasinarea unor persoane nevinovate, indiferent de scopul ce trebuie atins.

Conform art. 4 al Protocolului de la Geneva, combatanţii sînt obligaţi să se distingă de populaţia civilă cînd iau parte la un atac sau la o operaţiune militară pregătitoare a unui atac. Dat fiind totuşi că există situaţii în conflictele armate cînd, din cauza naturii ostilităţilor, un combatant înarmat nu poate să se distingă de populaţia civilă, el îşi conservă statutul de combatant, cu condiţia ca în aceste situaţii să poarte armele deschis : a) în timpul fiecărui angajament militar ; b) în timpul în care este expus vederii adversarului, atunci cînd el ia parte la o desfăşurare militară, care precede lansarea unui atac, la care el trebuie să participe.

Or, din întreaga practică internaţională se desprinde cu claritate concluzia că autorii acţiunilor teroriste internaţionale, inclusiv în situaţia luării de ostatici, sînt departe de a respecta aceste reguli. Ei sînt în flagrantă contradicţie cu însăşi principala cale folosită de mişcările de eliberare naţională, care este cea a luptei armate pentru eliberarea teritoriului naţional, forţe ce resping întotdeauna terorismul ca neavînd nimic comun cu activitatea revoluţionară. Asociată cu acest punct de vedere este semnificativă intervenţia unor reprezentanţi în Comitetul special împotriva luării de ostatici. Reprezentantul Argentinei arăta : „Va trebui, de asemenea, ca mişcările de eliberare naţională să-şi adapteze conduita în conformitate cu condiţiile acceptabile şi mai ales să nu se asocieze şi nici să nu intre în legătură, în vreun fel, cu criminali şi terorişti care, pentru a-şi îmbunătăţi propria lor imagine, se erijează în membri ai acestor mişcări".[1]

[1] Dr. Ionel Cloşcă, *Dreptul umanitar şi noua ordine internaţională*, Editura militară, Bucureşti, 1978, pag. 80. O asemenea opinie este exprimată şi de Marin Alexie şi Paul Horia Iliescu, în studiul *Cîteva considerente privind protecţia drepturilor omului în timpul conflictelor armate*. În „Revista română de studii internaţionale", nr. 4 (34), 1976, pag. 427—436.

Semnificative sînt luările de poziţie ale reprezentantului României în Comisia a 6-a din cadrul Sesiunii a XXXIII-a a Adunării Generale, cînd s-a discutat Raportul Comitetului special pentru elaborarea unei Convenţii internaţionale împotriva luării de ostatici.

Cu această ocazie, s-a arătat : „Atitudinea României cu privire la luarea de ostatici este legată de concepţia mai largă care a fost exprimată cu claritate şi în mai multe rînduri de preşedintele ţării, şi anume, respingerea deliberată a terorismului indiferent de forma sub care se manifestă. De altfel, România a semnat şi ratificat convenţiile internaţionale în cauză elaborate sub egida O.N.U. şi a altor organizaţii internaţionale. O convenţie internaţională împotriva luării de ostatici vine să completeze în mod util arsenalul juridic indispensabil pentru combaterea creşterii actelor de violenţă comise de indivizi sau grupuri de indivizi care au recurs la metode teroriste. Comunitatea internaţională trebuie să intervină în mod energic pentru a pune capăt acestor acte, care prejudiciază pacea şi securitatea internaţională cît şi raporturile de cooperare între state.

Conţinutul convenţiei, redactarea finală a articolelor va trebui să indice cu claritate că scopul convenţiei este acela de a reprima o formă precisă de terorism, adică luarea de ostatici. Convenţia va crea atunci un cîmp de aplicare precis şi va trebui să fie considerată în corelaţie cu diferite instrumente juridice internaţionale care urmăresc să lupte împotriva altor forme de terorism, pentru ca soluţiile tehnice şi juridice adoptate să nu fie contrare celor care au fost înscrise în convenţiile internaţionale deja încheiate".[2]

Semnificativ pentru sublinierea ideii privind necesitatea creşterii rolului O.N.U. în direcţia reprimării terorismului, cît şi a dificultăţilor comunităţii internaţionale, sînt principalele

[1] După Documentul A/C 6/33; citat anterior.
[2] Ibidem.

prevederi ale Rezoluției 31/102, adoptată la 15 decembrie 1976, prin care Adunarea Generală a O.N.U. :

„— exprimă adînca sa preocupare în fața numărului crescînd de acte de terorism internațional, care pun în pericol sau fac să dispară vieți omenești nevinovate sau compromit libertățile fundamentale ;

— cere insistent statelor să continue căutarea de soluții juste și pașnice care vor permite eliminarea cauzelor subiacente actelor de violență ;

— reafirmă dreptul inalienabil la autodeterminare și independență al tuturor popoarelor supuse de regimuri colonialiste și rasiste, cît și de alte forme de dominație străină și afirmă legitimitatea luptei lor, în special a luptei mișcărilor de eliberare națională, în conformitate cu scopurile și principiile Cartei și cu rezoluțiile pertinente ale organelor O.N.U. ;

— condamnă actele de represiune și terorism cărora continuă să se dedea regimurile colonialiste, rasiste și străine, privînd popoarele de dreptul lor legitim la autodeterminare și independență și de alte drepturi și libertăți fundamentale ;

— invită statele să devină părți ale convențiilor internaționale existente, care au ca obiect diverse probleme ale terorismului internațional ;

— invită statele să ia toate măsurile adecvate la nivel național, în vederea eliminării rapide și definitive a problemei, ținînd cont de dispozițiile paragrafului 3 de mai sus ;

— invită statele care nu au făcut-o încă să supună Secretarului general spre examinare observațiile și propunerile lor concrete, cît mai curînd cu putință, cu scopul de a permite Comitetului special să se achite cît mai bine de mandatul său". [1]

2. Convenția asupra prevenirii și reprimării infracțiunilor comise împotriva persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici (New York — 1974).

După ce prin contribuția hotărîtoare a O.N.U. și a Organizației Internaționale a Aviației Civile (O.A.C.I.) au fost adoptate succesiv Convenția referitoare la infracțiuni și anumite alte acte săvîrșite la bordul aeronavelor (Tokio — 1963), Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor (Haga — 1970) și Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile (Montreal — 1971) [1], instrumente juridice importante în combaterea pirateriei aeriene, pe baza Rezoluției 3166 din 14 decembrie 1973 (XXVIII) a Adunării Generale a O.N.U., a fost adoptată la 5 februarie 1974 Convenția asupra prevenirii și reprimării infracțiunilor comise împotriva persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici.

În preambulul Convenției se arată că infracțiunile comise împotriva persoanelor care se bucură de protecție internațională constituie o amenințare gravă la adresa relațiilor internaționale normale, necesare cooperării între state.

Articolul 1 definește două noțiuni de bază pentru această materie : a) persoanele care se bucură de protecție internațională, și anume : șeful statului — indiferent dacă această funcție este unipersonală sau colectivă ; șeful guvernului ; ministrul afacerilor externe, cînd se află în străinătate ; reprezentanții, funcționarii sau alți agenți ai organizațiilor internaționale guvernamentale ; intră în această categorie implicit și membrii de familie ai celor enunțați mai sus, atunci cînd îi însoțesc ; b) autorul prezumtiv al infracțiunii incriminate de Convenție : orice persoană împotriva căreia există suficiente probe pentru a fi considerată, din primul moment, că a comis o infracțiune prevăzută de Convenție sau a participat la ea.

Convenția consideră drept infracțiune internațională următoarele fapte săvîrșite cu intenție :

— omorîrea, răpirea sau alt atac împotriva persoanei (sau a libertății sale) care se bucură de protecție internațională ;

— săvîrșirea unui atac prin violență împotriva localurilor oficiale, locuințelor particulare sau a mijloacelor de transport ale unei persoane care se bucură de protecție internațională ;

— amenințarea cu un astfel de atac ; tentativa de participare la asemenea atac.

[1] După Documentul nr. 39/A 3339, Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

[1] Analiza Convențiilor de la Tokio, Haga și Montreal este făcută în capitolul următor, consacrat pirateriei aeriene.

Convenția cere statelor să aplice pedepse asemănătoare pentru aceste infracțiuni și, de asemenea, să ia toate măsurile pentru prevenirea atentatelor împotriva persoanei, a libertății ori a demnității persoanelor care se bucură de protecție internațională.

Convenția prevede pedepsirea infracțiunilor de acest gen dacă :

— infracțiunea a fost săvîrșită pe teritoriul statului sau la bordul unei nave sau aeronave înmatriculate în acel stat ;

— autorul prezumtiv are naționalitatea statului respectiv ;

— infracțiunea a fost comisă împotriva unei persoane care se bucură de protecție internațională.

Convenția prevede că statele au datoria de a judeca infracțiunile prevăzute în acest document dacă autorul prezumtiv se află pe teritoriul lor și nu-l extrădează altui stat.

Totodată, Convenția reglementează colaborarea între state în vederea prevenirii și reprimării acestor infracțiuni. Astfel, în art. 4 se stabilește obligația statelor de a lua toate măsurile posibile pentru prevenirea pregătirii unor astfel de infracțiuni pe teritoriul lor, de a face schimb de informații precum și de a coordona măsurile administrative sau altele necesare în scopul arătat.

La art. 5, Convenția prevede obligația statului pe al cărui teritoriu a fost săvîrșită infracțiunea, dar autorul a fugit în alt stat, de a comunica acest lucru celorlalte state, direct sau indirect, prin Secretarul general al O.N.U. De asemenea, are această obligație statul care deține informații asupra victimei sau a condițiilor în care a fost săvîrșită infracțiunea.

Convenția mai prevede, la art. 7, obligația statului care deține autorul prezumtiv de a supune cauza respectivă, fără vreo excepție sau întîrziere nejustificată, instanțelor sale competente pentru a fi judecat conform legislației sale, precum și obligația pentru statele părți să-și acorde ajutor judiciar cît mai larg, inclusiv să-și comunice toate probele de care dispun. Art. 10 prevede că statul care judecă pe autorii prezumtivi ai infracțiunii este obligat să comunice Secretarului general al O.N.U. rezultatul definitiv al procesului.

Convenția cuprinde prevederi referitoare și la garanțiile ce trebuie acordate autorului prezumtiv al infracțiunii în timpul procesului ; de asemenea, o dată mai mult, se aplică formula Convențiilor de la Haga și Montreal privind extrădarea sau deschiderea acțiunii judecătorești. Aplicarea instituției extrădării este prevăzută a avea loc chiar dacă infracțiunea respectivă nu este inclusă în tratate speciale de extrădare încheiate de către state. Prin art. 8, Convenția creează obligația pentru statele părți să includă această infracțiune în toate tratatele pe care le vor încheia în viitor.

În condițiile în care va fi ratificată de toate statele părți și aplicată, Convenția va deveni un cadru juridic eficient și, în același timp, adecvat unei reale cooperări în direcția prevenirii și reprimării actelor teroriste îndreptate împotriva persoanelor care se bucură de protecție internațională. Prevederile ei se bazează pe principiile egalității în drepturi, a respectării reciproce a statelor, a independenței și suveranității naționale. Dealtfel, Adunarea Generală a O.N.U. a ținut să precizeze în rezoluția sus-menționată următoarele : „Convenția anexată nu va prejudicia în nici un fel exercitarea dreptului legitim la autodeterminare și independență, în conformitate cu scopurile și principiile dreptului internațional privind relațiile prietenești și cooperarea între state, conform Cartei Națiunilor Unite, a popoarelor care luptă contra colonialismului, a dominației străine, a ocupației străine, discriminării rasiale și apartheidului".

3. **Convenția Organizației Statelor Americane privind prevenirea și reprimarea actelor de terorism ce reprezintă infracțiuni contra persoanei, precum și a actelor de forță conexă acestor delicte, a extorcării și alte acte dacă acestea au repercusiuni internaționale** (Washington — 1971).

Convenția Statelor Americane sus-menționată a fost semnată la 2 februarie 1971 și a intrat în vigoare în 1973. Deși semnatară, S.U.A. nu au ratificat această convenție ; din totalul de 13 state semnatare, numai 4 au procedat la ratificarea ei. [1]

Obiectivul principal al acestei Convenții îl constituie cooperarea statelor contractante în vederea prevenirii și reprimării actelor de terorism constînd mai ales în răpirea și omorîrea, în atentatul împotriva vieții și integrității persoanelor

[1] Convenția Organizației Statelor Americane (Washington, 1971). In Biblioteca Ministerului Afacerilor Externe, București.

cărora statele trebuie să le acorde o protecție specială, conform dreptului internațional.

Astfel, statele contractante se obligă să coopereze între ele, luînd toate măsurile pe care le consideră eficiente pentru prevenirea și reprimarea actelor de terorism, mai ales răpirea, uciderea de persoane cărora statul are datoria a le acorda protecție specială în conformitate cu dreptul internațional, atentatele și alte acțiuni conexe acestor delicte, împotriva vieții și integrității persoanelor protejate.

Conform Convenției, sînt considerate ca delicte *de drept comun* (subl. ns.), avînd repercusiuni internaționale, oricare ar fi mobilul, răpirea, crima împotriva persoanelor cărora statul are datoria de a le acorda o protecție specială în conformitate cu dreptul internațional, atentatele împotriva vieții și integrității acestor persoane, cît și extorcarea, delict conex pe lîngă cele enumerate mai sus (art. 2).

Convenția folosește aceeași formulă privind extrădarea sau deschiderea acțiunii judecătorești ca și convențiile de la Haga și Montreal : astfel, persoanele urmărite sau condamnate pentru oricare din delictele prevăzute în art. 2 sînt pasibile de extrădare, în conformitate cu dispozițiile tratatelor de extrădare existente între părți, sau în conformitate cu legile în vigoare între state în care extrădarea nu este subordonată existenței vreunui tratat.

Totuși, în toate cazurile, în exclusivitate, este de datoria statului a cărui competență se extinde asupra sus-numitelor persoane sau sub protecția cărora se află acestea, să califice natura faptelor și să determine dacă normele prezentei Convenții le sînt aplicabile (art. 3).

Convenția asigură orice persoană privată de libertate ca urmare a prevederilor ei, că aceasta continuă să beneficieze de dreptul la garanțiile unei proceduri judiciare adecvate.

Atunci cînd extrădarea cerută în virtutea unuia din delictele vizate în art. 2 nu a fost acordată pentru că persoana care face obiectul cererii este cetățean al statului solicitat sau ca urmare a unei piedici constituționale ori legale, statul respectiv este obligat să aducă cazul la cunoștința autorităților naționale competente, pentru proceduri judiciare, ca în situația în care ar fi comis pe teritoriul său atentatul incriminat. Decizia luată de autoritățile respective va fi comunicată statului interesat.

De asemenea, Convenția asigură că nici una din dispozițiile ei nu va fi interpretată într-un mod care ar prejudicia *dreptul de azil* (art. 6, subl. ns.).

Foarte semnificative sînt prevederile Convenției de la art. 8, în care se pune accent pe măsuri adecvate care să sporească eficiența acesteia. Astfel, articolul citat prevede : „cu scopul de a coopera, în vederea prevenirii și reprimării delictelor vizate în art. 2, statele contractante acceptă obligațiile următoare :

— să ia toate măsurile ce le stau în putere, în conformitate cu legile lor, cu scopul de a preveni și împiedica pregătirea pe teritoriul lor a delictelor vizate în art. 2 și destinate să fie comise pe teritoriul unui alt stat contractant ;

— să schimbe informații și să elaboreze măsuri administrative eficiente, care să permită protejarea persoanelor apărate prin prezenta Convenție ;

— să garanteze dreptul cel mai cuprinzător pentru apărarea oricărei persoane privată de libertate, ca urmare a aplicării prezentei Convenții ;

— să prevadă în legislațiile lor penale faptele delictuale menționate în prezenta Convenție, atunci cînd ele nu figurează în aceste legislații ;

— să execute cu claritate comisiile rogatorii relative la faptele delictuale prevăzute în Convenție".

De asemenea, din dorința de a-și lărgi sfera de aplicare și în speranța de a putea fi mai tîrziu universalizată, Convenția rămîne deschisă semnării tuturor statelor membre ale Organizației Statelor Americane, cît și *oricărui stat membru al Organizației Națiunilor Unite* (subl. ns.) sau instituțiilor specializate ale acesteia, sau care sînt parte la tratatul Curții Internaționale de Justiție și de către oricare stat invitat să subscrie la aceasta de către Adunarea Generală a Organizației Statelor Americane (art. 9).

Conchidem că, prin accentul pus asupra prevenirii și pedepsirii crimelor comise împotriva persoanelor cărora statele au datoria să le acorde protecții speciale în cadrul legilor internaționale, Convenția de la Washington a precedat și inspirat alte convenții, rezoluții etc., a stimulat luarea, ulterior, a noi măsuri de protejare a diplomaților, funcționarilor internaționali și a altor persoane.

4. Convenția europeană pentru reprimarea terorismului (Strasbourg — 1977).

Un pas important în activitatea de elaborare a unor înțelegeri între state pentru reprimarea terorismului s-a realizat prin Convenția europeană pentru reprimarea terorismului, semnată la 27 ianuarie 1977 de miniștrii de externe ai 16 state membre ale Consiliului Europei [1] (deci, toate, în afară de Irlanda și Malta).

Scopul Convenției îl constituie colaborarea activă a organelor de justiție din statele membre în vederea combaterii terorismului, punîndu-se un accent deosebit pe considerarea unor infracțiuni grave (teroriste) ca infracțiuni de drept comun, în vederea realizării instituției extrădării. În cazul producerii unei acțiuni teroriste, un stat nu poate refuza asistența juridică reciprocă pe motivul că s-ar invoca considerații de ordin politic în luarea în discuție a infracțiunii respective.

Convenția prevede, la art. 1, că următoarele infracțiuni nu trebuie niciodată considerate politice, și anume :

— deturnarea de avioane și alte infracțiuni grave împotriva aviației civile ;

— infracțiunile grave împotriva vieții sau libertății persoanelor avînd dreptul la o protecție internațională, inclusiv diplomații ;

— răpirea, luarea de ostatici sau sechestrarea arbitrară ;

— infracțiunile care comportă utilizarea de bombe, grenade, fuzee, arme de foc automate ori scrisori sau colete capcană, în măsura în care această utilizare prezintă un pericol pentru persoane. [2]

Potrivit art. 2, un stat semnatar poate decide, în scopul extrădării, ca și alte infracțiuni care nu au fost menționate în convenție să fie considerate a nu fi de nuanță politică.

Art. 5 precizează că extrădarea nu este obligatorie. Acest lucru este valabil, în special, atunci cînd se presupune că cererea de extrădare a fost înaintată în scopul urmăririi sau

[1] Consiliul Europei este un organism politic consultativ, cu sediul la Strasbourg, înființat în 1949 de 10 state occidentale, la care, ulterior, au aderat alte 8 țări.

[2] In *Conseil de l'Europe, Convention européenne pour la repression du terrorisme*, Document 4060, 1977.

pedepsirii unei persoane pe motive rasiale, de religie, cetățenie sau pentru concepții politice.

Art. 6 și 7 menționează că în cazurile de neextrădare infractorul urmează a fi predat autorităților judiciare ale statului pe teritoriul căruia acesta se găsește, pentru a fi judecat conform procedurii naționale respective.

Această convenție ar fi trebuit să intre în vigoare în luna august 1978, dar ea nu a fost, pînă în prezent, ratificată decît de 5 țări : Austria, R. F. Germania, Suedia, Olanda și Danemarca. Se pare că celelalte state din Europa occidentală așteaptă rezultatul discuțiilor din acest an al Adunării Generale a O.N.U. pe agenda căreia figurează a fi discutate două convenții : una privind combaterea terorismului, iar alta, combaterea luării de ostatici.

Convenția elaborată în cadrul Consiliului Europei ar urma să fie valabilă numai pentru țările care aparțin acestui organism. Ea are drept scop să ușureze reprimarea terorismului completînd și, dacă este cazul, modificînd acordurile de extrădare și de cooperare juridică în vigoare între țările membre ale Consiliului Europei, în special Convenția europeană de extrădare din 13 decembrie 1957 și Convenția europeană de cooperare judiciară în materie penală din 20 aprilie 1959, în vederea depășirii dificultăților care pot surveni în cazurile de extrădare și de cooperare privind persoane acuzate sau condamnate pentru comiterea unor acte de terorism.

În raportul anual asupra terorismului în Europa, prezentat în Consiliul Europei, pentru anul 1978 [1], se arată că majoritatea țărilor bătrînului continent cunosc o recrudescență a infracțiunilor de acest tip, creînd un climat de insecuritate, de incertitudine.

Astfel, în Franța infracțiunile cu înaltă violență se produc sub formă de acte teroriste cum ar fi : luarea de ostatici, răpirile de persoane în scop de răscumpărare, atacuri armate împotriva băncilor, birourilor de poștă, marilor complexe comerciale etc.

Situația cea mai îngrijorătoare se înregistrează în Italia, unde numărul actelor teroriste este în continuă creștere, iar grupurile teroriste au atins cifra record de 209.

[1] M. Tabone, *Raport sur le terrorisme en Europe, Conseil de l'Europe*. In Biblioteca Centrului de Informare O.N.U. — România.

În anul 1978 au fost înregistrate în Italia 2 365 de atentate și acte de violență față de 2 127 în 1977, soldate cu 37 morți (față de 31 în 1977). Numărul răniților a fost de 412 în 1978.

Numai „Brigăzile roșii" au revendicat 16 din cele 37 asasinate.

În Italia există trei mari categorii de organizații subversive sau bande înarmate care, potrivit datelor cunoscute, nu acționează în directă colaborare.

— Organizația „Prima linie" (autointitulare recentă), care cuprinde în interiorul ei toate grupările teroriste, ca „Brigăzile roșii", „Armata poporului", „Forțele armate proletare" etc. Toate aceste grupări au denumiri de stînga, fără a avea, bineînțeles, în componența lor elemente cu orientare politică de stînga.

— Organizația N.A.P. (Nucleele armatei proletare), formată din elemente complet străine de interesele muncitorilor, dar pretinzînd a acționa în numele lor.

— „Mafia", organizație teroristă cu caracter istoric în Italia, care acționează de sute de ani, fără scopuri politice, numai pentru bani. Actele sale teroriste, lichidarea fizică a unor persoane sau răpirile și luarea de ostatici se fac exclusiv în scopul obținerii unor avantaje materiale, iar în unele cazuri pentru pedepsirea celor care o trădează. Nu există o legătură operațională între „Mafia" și celelalte organizații teroriste, întrucît scopurile lor diferă. Pentru „Mafia", banii sînt scopul, în timp ce pentru teroriști, banii sînt mijlocul.

În R. F. Germania actele teroriste, în special din 1968, se înmulțesc și sînt legate de existența bandei „Baader Meinhof", care și-a declarat deschis ca țel lupta armată împotriva ordinei de stat. Nu s-a putut stabili o legătură operațională între banda „Baader Meinhof" și bandele de infractori de drept comun, deși infractorii cu antecedente penale își găsesc ușor un loc printre teroriștii din cadrul acesteia. În ultima perioadă, teroriștii din „Baader Meinhof", după ce realizează un atac pe teritoriul R.F.G., se retrag în străinătate, unde găsesc refugii și pot pregăti noi acțiuni.

Documentul la care ne referim atrage atenția asupra fenomenului de internaționalizare a terorismului, ca urmare a legăturilor existente între grupările teroriste din diferite țări, precum și datorită ajutorului și încurajării elementelor teroriste din partea unor state.

În Spania se remarcă o creștere a bandelor organizate, compuse, în mare parte, din infractori străini, care racolează însă și infractori autohtoni. Pericolul cel mai mare îl prezintă acțiunea grupărilor extremiste, cum ar fi aripa militară a organizației extremiste basce ETA, care prin provocări repetate asupra armatei, a actelor îndreptate asupra reprezentanților autorității de stat, a instituțiilor și sediilor unor partide, caută să stăvilească procesul de democratizare din această țară.

Dacă în anul 1978 terorismul a făcut în Spania 99 victime, numai în primul semestru al anului 1979 și-au pierdut viața în acțiuni teroriste 74 persoane, dintre care 34 polițiști și 8 cadre ale forțelor armate.

În Italia — unde activează peste 200 de grupări cu caracter terorist —, în urma celor 1 599 atentate comise în prima jumătate a anului în curs, față de 1 381 cîte au avut loc în perioada corespunzătoare a anului 1978, și-au pierdut viața 23 de persoane iar 177 au fost rănite.

De asemenea, numărul persoanelor ucise prin acțiuni teroriste comise în Turcia, în primul semestru al anului 1979, a atins cifra de 426.

Fenomen deosebit de îngrijorător — nu numai pentru țările amintite, ci în general pentru majoritatea țărilor occidentale, în care a devenit o prezență cotidiană —, terorismul a născut însă un larg consens, un mai pronunțat simț de responsabilitate al forțelor progresiste față de propriul popor și propria istorie.

Desigur, masele populare din aceste state își îndreaptă privirile către organele de stat și forțele de ordine, de la care așteaptă măsuri eficiente, pentru prevenirea și reprimarea actelor teroriste.

Trebuie să menționăm că, în ultimul deceniu, legislațiile penale din cele mai multe țări occidentale au suferit modificări, în sensul incriminării distincte a actelor de natură teroristă și prevederii de pedepse sporite pentru asemenea fapte. În unele țări, cum ar fi : Marea Britanie, Italia ș.a. au fost adoptate chiar legi antiteroriste, s-au adus corective legislației pentru a facilita anchetele de poliție și întreaga procedură în cazul actelor de terorism.

De regulă, legislațiile naționale se înscriu spiritului actual al eforturilor ce se depun la nivelul comunității internaționale — puse în evidență prin convențiile încheiate, rezoluțiile și

recomandările diverselor organizații cu vocație internațională sau neguvernamentale — de a fi reprimate cu toată tăria actele teroriste.

Pornind de la ideea că nu pot fi obținute succese în lupta împotriva terorismului fără realizarea unei largi cooperări internaționale și perfecționarea instrumentelor juridice de care să beneficieze toate statele, Consiliul Europei, în spiritul Rezoluției 648 din 1977, recomandă statelor membre :

— să intensifice eforturile pe linia convingerii unui număr cît mai mare de state să ratifice Convenția europeană pentru reprimarea terorismului ;

— să adopte măsuri de sancționare economică sau de altă natură împotriva statelor care încurajează terorismul, în special cînd sînt afectate direct prin acțiuni teroriste ;

— să respecte normele de drept internațional și să-și asume răspunderi pentru reprimarea terorismului ș.a.

De asemenea, în Comisia politică a Consiliului Europei se află în studiu două propuneri. Pornind de la faptul că în unele cazuri actele teroriste se comit în scopul obținerii eliberării din închisori a unor teroriști, se analizează propunerea de a se crea o închisoare internațională sau europeană, în care să fie deținuți teroriștii condamnați de tribunalele naționale. De asemenea, se analizează propunerea franceză privind crearea „unui spațiu juridic european", în cadrul căruia se va realiza, în mod automat, extrădarea persoanelor bănuite de comiterea unor infracțiuni pentru care legea prevede o pedeapsă mai mare de 5 ani închisoare. Aceasta înseamnă că un suspect arestat într-o altă țară decît cea în care a comis infracțiunea va fi imediat extrădat, fără a mai fi declanșate procedurile judiciare obișnuite.

Într-adevăr, asistăm în Europa occidentală, în ultimul timp, la eforturi din partea statelor pentru a frîna fenomenul de crimă organizată care, așa cum am constatat, îmbracă forma terorismului, fenomen generat și amplificat de criza care zguduie societatea capitalistă.

CAPITOLUL IV

Pirateria aeriană — formă actuală a terorismului internațional

1. Caracteristici ale actelor de terorism care pun în pericol securitatea transporturilor aeriene.

Extinderea și diversificarea continuă a formelor de colaborare internațională a statelor, în condițiile revoluției tehnico-științifice contemporane, au influențat considerabil dezvoltarea transporturilor și, în acest context, în mod deosebit a transporturilor aeriene, ca una dintre metodele cele mai rapide și eficace de comunicație între țări situate la mari distanțe.

Amploarea traficului aerian, corelată cu perfecționarea tehnicii aviatice, a tipurilor de avioane care deservesc liniile aeriene internaționale, numărul mare al companiilor ce efectuează în prezent transporturi de călători și mărfuri, necesitatea statelor de a-și afirma suveranitatea asupra spațiului aerian și de a participa, totodată, la forme de cooperare reciproc avantajoase cu alte state, au impus și impun perfecționarea continuă a formelor și instrumentelor juridice de cooperare în aviația internațională.

Acest proces are loc în condițiile eforturilor tuturor popoarelor pentru edificarea unei noi ordini economice și politice mondiale, menite să lichideze inegalitățile și să ofere cîmp larg colaborării multilaterale a tuturor statelor, pe bază de egalitate și respect reciproc.

În același timp, pornind de la contribuția pe care o aduce aviația civilă internațională la asigurarea și menținerea unui climat de înțelegere și prietenie în lume, statele sînt interesate ca desfășurarea transporturilor aeriene de pasageri și mărfuri să se realizeze în condiții de deplină securitate. Acest deziderat este înscris și în Convenția statelor participante la traficul

aviatic civil internaţional, ca obiectiv primordial, avînd scopul „să asigure dezvoltarea ordonată şi sigură a aviaţiei civile internaţionale în lumea întreagă". [1]

Problematica securităţii transporturilor aeriene internaţionale a căpătat o nouă dimensiune în ultima perioadă, în special în deceniile VI şi VII ale secolului XX, cînd omenirea — aşa cum se cunoaşte — a fost zguduită şi continuă să fie ameninţată de flagelul terorismului. Nu de puţine ori ţinta atacurilor teroriste au constituit-o aeronavele, pasagerii acestora sau instalaţiile aeroportuare, declanşînd mari pierderi umane şi distrugeri materiale.

Ne asociem şi noi opiniilor potrivit cărora terorismul aerian, cu infracţiunile pe care le implică, constituie un rău zguduitor al zilelor noastre, o crimă a acestei epoci aerospaţiale. Pentru a le preveni şi a le pune capăt, statele trebuie să se hotărască să acţioneze organizat, unitar. [2]

Ca şi în multe alte situaţii, în faţa pericolului actual al terorismului aerian, care ameninţă civilizaţia şi pacea, omenirea şi-a reunit eforturile, a căutat şi a găsit soluţii puse apoi la îndemîna tuturor prin instrumentele juridice adecvate.

Convenţiile internaţionale, rezoluţiile Adunării Generale a O.N.U., chiar ale Consiliului de Securitate, precum şi ale altor organisme cu vocaţie internaţională s-au oprit asupra reglementărilor şi realizării cooperării statelor în direcţia prevenirii şi reprimării „capturării ilicite de aeronave" sau a altor „acte ilicite" săvîrşite la bordul aeronavelor. În literatura de

---

[1] A se vedea Convenţia privind aviaţia civilă internaţională, semnată la Chicago, la 7 decembrie 1944. În *Organizaţia Naţiunilor Unite şi instituţiile sale specializate — Documente fundamentale*, Editura politică, Bucureşti, 1970, pag. 232—277. R. S. România a aderat la Convenţie prin Decretul nr. 194/1965 care, cu unele amendamente aduse ulterior acestei Convenţii, a fost publicat în Buletinul Oficial nr. 14, din 24 aprilie 1965.

Sînt părţi la Convenţie 144 state.

În urma intensificării actelor teroriste împotriva aviaţiei civile, la 27 aprilie 1975 a intrat în vigoare Anexa 17 la Convenţie — „Apărarea aviaţiei civile internaţionale împotriva actelor de intervenţie ilegală" — conţinînd norme şi practici recomandate de protecţie a transporturilor aviatice civile internaţionale.

[2] Ion Bodunescu, *op. cit.*, pag. 189.

specialitate, în timpul lucrărilor unor organizaţii şi organisme internaţionale care s-au ocupat cu studiul acestor fenomene, s-au folosit şi alţi termeni cum ar fi : „pirateria aeriană", „deturnarea de avioane", „sabotaj aerian".

În literatura de specialitate, „pirateria aeriană" este definită generic ca „acţiunea de capturare şi deturnare ilicită de avioane, în cursul zborului". [1] În aceeaşi opinie, deturnarea de avioane, ca fenomen apărut recent, are ca obiect acţiunile criminale ale unor indivizi care, în cursul zborului, obligă prin violenţă şi ameninţări echipajul aeronavei să schimbe traiectul zborului şi să se îndrepte spre o destinaţie neprevăzută, expunînd astfel viaţa echipajului şi a pasagerilor la pericole grave.

În general, deturnările ilicite de avioane sînt clasificate în trei categorii :

— acte iraţionale aparţinînd unor dezechilibraţi ;

— acţiuni banditeşti pentru realizarea de profituri materiale ;

— deturnarea ca mijloc de evadare politică sau pentru obţinerea schimbului de ostatici contra prizonierilor politici.

Pentru a asigura securitatea traficului aerian, Organizaţia Aviaţiei Civile Internaţionale a determinat încheierea următoarelor instrumente juridice în materie :

— Convenţia referitoare la infracţiuni şi anumite alte acte săvîrşite la bordul aeronavelor (Tokio — 1963) ;

— Convenţia pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor (Haga — 1970) ;

— Convenţia pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securităţii aviaţiei civile (Montreal — 1971).

2. Convenţiile internaţionale — garanţii ale securităţii transporturilor aviaţiei civile.

Cadrul juridic al realizării securităţii transporturilor aeriene internaţionale este dominat de cele trei convenţii încheiate pînă în prezent, instrumente care constituie adevărate garanţii în materie. Pentru a desprinde atît valoarea teoretică

---

[1] Grigore Geamănu, *Dreptul internaţional penal şi infracţiunile internaţionale*, Editura Academiei R.S.R., Bucureşti, 1977, pag. 185.

cît și practică a acestor instrumente juridice, vom proceda la succinta lor prezentare.

Prevederile Convenției de la Tokio se aplică infracțiunilor și actelor care, constituind sau nu infracțiuni, pot compromite sau compromit securitatea aeronavei, a persoanelor ori a bunurilor, compromit ordinea și disciplina la bord.

De asemenea, Convenția de la Tokio definește capturarea de aeronave ca fiind acțiunea unor persoane care pun stăpînire pe o aeronavă în zbor sau preiau controlul acesteia prin violență ori prin amenințarea cu violența.

Convenția nu prevede nici o sancțiune penală, dar obligă statele să redea controlul aeronavei capturate comandantului său legitim, să restituie aeronava și încărcătura. Orice stat contractant pe teritoriul căruia va ateriza o astfel de aeronavă trebuie să permită pasagerilor și echipajului să-și continue călătoria de îndată ce va fi posibil. Statele parte la convenție au îndatorirea de a reține infractorul și a-l supune unei anchete preliminare, înștiințînd statul de înmatriculare a aeronavei sau alt stat interesat despre concluziile cercetării și dacă intenționează să-și exercite competența de jurisdicție.

În scopul extrădării autorilor, infracțiunile comise la bordul unei aeronave înmatriculate într-un alt stat contractant sînt considerate ca fiind comise atît la locul săvîrșirii lor, cît și pe teritoriul statului de înmatriculare a aeronavei. Obligațiile de extrădare între statele contractante se stabilesc prin convenții bilaterale.

Republica Socialistă România a ratificat, prin Decretul nr. 627 din 21 noiembrie 1973, Convenția de la Tokio [1], făcind

[1] Convenția referitoare la infracțiuni și anumite alte acte săvîrșite la bordul aeronavelor, încheiată la Tokio la 14 septembrie 1963, ratificată de R. S. România prin Decretul nr. 627, din 21 noiembrie 1973, este publicată în Buletinul Oficial nr. 192, din 4 decembrie 1973.

Prevederile Convenției se aplică în cazul săvîrșirii la bordul unei aeronave în zbor a unor infracțiuni sau altor anumite acte de natură să periciiteze securitatea aeronavei, a persoanelor ori bunurilor aflate la bordul acesteia sau ordinea și disciplina la bord. Convenția cuprinde și unele prevederi referitoare la cazurile de capturare ilicită a aeronavelor. Potrivit acestor prevederi se asigură colaborarea statelor contractante în vederea înlăturării consecințelor atunci cînd sînt săvîrșite asemenea acte.

Sînt părți la convenție 90 de state.

însă rezerva că diferendele privind interpretarea sau aplicarea convenției vor fi supuse arbitrajului sau jurisdicției Curții Internaționale de Justiție numai cu consimțămîntul părților în litigiu pentru fiecare caz în parte.

În ceea ce privește Convenția de la Haga, aceasta are ca obiectiv special reprimarea actelor de capturare ilicită de aeronave, definind această infracțiune astfel: „Comite o infracțiune penală orice persoană care, la bordul unei aeronave în zbor, în mod ilicit și prin violență sau amenințare cu violența, pune mîna pe această aeronavă sau preia controlul său, ori încearcă să execute unul din aceste acte".

Spre deosebire de Convenția de la Tokio din 1963, care considera drept ilicit actul de exploatare a unei nave în zbor prin violență sau amenințarea cu violența, Convenția de la Haga stabilește drept elemente ale infracțiunii:

— actul ilicit;

— săvîrșirea lui prin violență sau amenințare cu violența;

— infracțiunea comisă de orice persoană la bordul unei aeronave civile, în zbor internațional;

— luarea în stăpînire sau exercitarea controlului navei.

Este demn de precizat, avînd valoare deosebită în cazuistică, conținutul noțiunii de „avion în zbor". În spiritul Convenției de la Haga se consideră împrejurarea „în zbor" din momentul în care au fost închise toate ușile exterioare ale avionului și pînă la redeschiderea uneia din ele, sau pînă cînd autoritățile în drept iau avionul în primire într-o situație de urgență.

În acest sens, în practica penală din Statele Unite s-a considerat că „aeronava este în zbor" din momentul cînd se pune în mișcare motorul în scopul decolării și pînă în momentul cînd ia sfîrșit rulajul de aterizare. În cazul unor infracțiuni nu s-a aplicat calificarea de „deturnare de avioane" dacă tentativa de a obține controlul avionului s-a produs în totalitate în timp ce aeronava se afla la sol. [1]

Ca și Convenția de la Tokio, nici Convenția de la Haga nu prevede vreo sancțiune penală împotriva autorilor capturării ilicite sau deturnării aeronavei. Statele contractante au obligația de a reprima infracțiunea, sancționînd autorii și complicii acestora cu pedepse severe.

[1] Problema este comentată de Ion Bodunescu în *op. cit.*, pag. 180.

Prevederile Convenției nu se aplică aeronavelor militare, de vamă sau poliție, precum și atunci cînd locul de decolare și aterizare este situat în interiorul statului de înmatriculare a aeronavei. Independent de aceste excepții, prevederile convenției sînt aplicabile oricare ar fi locul decolării sau aterizării aeronavei, dacă autorul prezumat al infracțiunii este descoperit pe teritoriul unui alt stat decît cel de înmatriculare a aeronavei respective.

Convenția de la Haga a fost ratificată de România prin Decretul nr. 143 din 19 aprilie 1972 cu rezerva neacceptării jurisdicției obligatorii a Curții Internaționale de Justiție, în legătură cu reglementarea diferendelor privind interpretarea sau aplicarea Convenției. [1]

O sferă mai largă de preocupări în materie aduce Convenția de la Montreal. Aceasta are ca obiect reprimarea actelor ilicite care pun în pericol securitatea aviației civile, incluzînd în această categorie actele de violență îndreptate împotriva unei persoane aflată la bordul unei aeronave ; distrugerea ori avarierea unei aeronave angajată în vederea efectuării unui serviciu aerian ; actele de natură a distruge sau avaria o asemenea aeronavă ; distrugerea ori avarierea facilităților de navigație sau orice acte de intervenție în funcționarea acestora, precum și comunicarea unor informații false.

Astfel, potrivit art. 1, paragraful 1 din Convenție, comite infracțiune orice persoană care, ilicit și cu intenție :

a) săvîrșește un act de violență împotriva unei aeronave aflate în zbor, dacă acest act este de natură să compromită securitatea navei ;

---

[1] Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor, încheiată la Haga la 16 decembrie 1970, ratificată de R. S. România prin Decretul nr. 143 din 19 aprilie 1972, este publicată în Buletinul Oficial nr. 49, din 9 mai 1972.

Documentul a fost încheiat în cadrul conferinței internaționale de drept aerian, convocată în acest scop din inițiativa Organizației Aviației Civile Internaționale.

Convenția are ca obiect infracțiunea de capturare ilicită a aeronavelor civile, pe care statele se obligă să o reprime prin pedepse severe.

Dispozițiile Convenției oferă cadrul juridic favorabil unei cooperări internaționale eficace pentru prevenirea și reprimarea actelor de deturnare a aeronavelor, fără a aduce atingere prerogativelor suverane ale statelor contractante.

Au aderat la Convenție 89 de state.

b) distruge o aeronavă în serviciu sau îi cauzează o pagubă care o face inaptă de zbor sau îi compromite securitatea în zbor ;

c) plasează, sau ajută să se plaseze, pe o aeronavă în serviciu, prin orice mijloc ar fi, un dispozitiv ori o substanță capabilă să distrugă aeronava sau să-i cauzeze un prejudiciu care să o facă inaptă zborului, sau să-i periclitеze securitatea zborului ;

d) distruge sau produce pagube instalațiilor ori serviciilor de navigație aeriană, sau le tulbură funcționarea, pentru a pune în pericol securitatea navei în zbor ;

e) comunică o informație pe care o știe falsă, iar prin acest fapt compromite securitatea unei aeronave în zbor.

Paragraful 2 al aceluiași articol incriminează tentativa și complicitatea. Astfel, comite o infracțiune orice persoană care :

a) încearcă să comită una din infracțiunile enumerate la paragraful 1 al prezentului articol ;

b) este complice persoanei care comite sau încearcă să comită una din aceste infracțiuni.

După cum se desprinde din articolul citat, textul Convenției incriminează sabotajul aeronavelor, sabotajul instalațiilor și serviciilor la sol, comunicarea de informații false și actul de violență îndreptat împotriva unei persoane aflate la bordul unei aeronave.

În viziunea Convenției de la Montreal se au în vedere faptele care pun în pericol siguranța zborului, avînd o sferă de cuprindere mai largă, atît faza de „zbor“ cît și cea de pregătire a zborului, ceea ce înseamnă că se extinde și la fapte ce pot fi comise la bordul aeronavei ori la sol, dacă aceasta este angajată în vederea efectuării unui serviciu aerian. Accepțiunea aeronavă „în zbor“ este cea dată de Convenția de la Haga. Prin expresia aeronavă „în serviciu“, art. 2, lit. b din Convenție dă o dublă definiție : pe de o parte, aeronava este în serviciu „din momentul în care personalul la sol sau echipajul începe s-o pregătească în vederea unui zbor determinat, pînă la expirarea a 24 de ore de la decolare“. Nu intră în cîmpul de aplicare a Convenției infracțiunile comise împotriva aeronavelor definitiv intrate în hangare. Pe de altă parte,

aeronava este considerată „în serviciu" tot timpul cît este „în zbor".

De asemenea, constatăm că și gama actelor incriminate, denumite acte ilicite îndreptate împotriva securității aviației civile, este mult mai largă decît a convențiilor anterioare, de la Tokio și Haga.

Elementul de internaționalizare a infracțiunii rezultă din art. 4 alin. 2 — inspirat din Convenția de la Haga — potrivit căruia Convenția se aplică infracțiunilor comise la bordul sau împotriva unei aeronave al cărui loc (real sau prezumat) de decolare sau aterizare este situat în afara teritoriului statului în care a fost înmatriculată respectiva aeronavă, sau dacă infracțiunile sînt comise pe teritoriul unui alt stat decît cel de înmatriculare a aeronavei. Mai adăugăm că prevederile Convenției de la Montreal se aplică actelor săvîrșite la bordul unei aeronave în zbor ori angajate în îndeplinirea unui serviciu aerian, independent dacă aeronava este înmatriculată într-un stat contractant sau nu.

Convenția stipulează, în art. 8, că deturnarea ilegală a aeronavelor face parte din infracțiunile ai căror autori se extrădează, prin aceasta sporindu-se eficacitatea represiunii.

Se cere făcută precizarea că atît Convenția de la Haga, cît și cea de la Montreal nu stabilesc criterii speciale pentru punerea în aplicare a extrădării și nici nu stabilesc cînd un anumit stat este obligat să acorde extrădarea, urmînd ca aceasta să se realizeze în baza tratatelor bilaterale.

De asemenea, convențiile enumerate lasă posibilitatea ca atît în materia extrădării cît și în aceea a reprimării, să fie exceptați autorii infracțiunilor care motivează politic actele lor. De regulă, pirații aerului invocă în apărare mobiluri politice, de care, este lesne de înțeles, se vor folosi în viitor și alte elemente care întreprind infracțiuni de acest gen.

După opinia specialiștilor, cu toate imperfecțiunile sale, această Convenție are mai ales meritul psihologic de a întruni acordul universal asupra necesității de a reprima actele teroriste îndreptate împotriva avioanelor și serviciilor de navigație aeriană.

Țara noastră a ratificat Convenția de la Montreal[1] prin Decretul nr. 66 din 30 mai 1975, făcînd o rezervă cu conținut similar celor formulate în actele de aderare la Convențiile de la Tokio și Haga.

Totodată, a adoptat Decretul nr. 60 din 30 mai 1975 pentru modificarea Codului aerian, prin care faptele cuprinse în Convenția de la Montreal sînt introduse în legislația română în materie, prevăzîndu-se și pedepse pentru fiecare infracțiune sau categorii de infracțiuni îndreptate împotriva securității aviației civile.

Astfel, în capitolul X — Sancțiuni — al Codului aerian al Republicii Socialiste România, la art. 107[2], sînt considerate infracțiuni de împiedicare a exploatării unei aeronave și sancționate fiecare dintre faptele menționate mai jos:

a) distrugerea sau deteriorarea instalațiilor de navigație aeriană sau tulburarea funcționării acestora ori a serviciilor de navigație aeriană, dacă vreunul dintre aceste acte este de natură să pună în pericol securitatea aeronavelor în zbor;

b) comunicarea de informații, știind că acestea sînt false, dacă prin acest fapt se pune în pericol securitatea unei aeronave în zbor;

c) stînjenirea îndeplinirii atribuțiunilor de serviciu ale echipajului de conducere a unei aeronave, dacă prin aceasta s-ar putea pune în pericol siguranța aeronavei;

d) preluarea fără drept a controlului aeronavei, direct sau indirect;

e) săvîrșirea unui act de violență împotriva unei persoane aflate la bordul unei aeronave în zbor, dacă acest act este de natură să pună în pericol securitatea aeronavei;

---

[1] Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile, încheiată la Montreal la 23 septembrie 1971, ratificată de R. S. România prin Decretul nr. 66 din 30 mai 1975, este publicată în Buletinul Oficial nr. 58, din 10 iunie 1975.

Convenția cuprinde prevederi referitoare la sancționarea actelor ilicite săvîrșite cu intenție asupra aeronavelor aflate în zbor, cît și la sol, în perioada de pregătire a zborului, precum și a instalațiilor sau serviciilor de navigație aeriană de pe sol, de natură a pune în pericol securitatea acestora, precum și angajamentul statelor de a sancționa cu pedepse severe asemenea infracțiuni.

Prin ansamblul prevederilor sale, Convenția de la Montreal oferă un cadru favorabil cooperării internaționale eficace în domeniul prevenirii diverselor forme de intervenție ilicită în activitatea aviației civile.

Sînt părți la Convenție 87 de state.

f) distrugerea unei aeronave în serviciu sau deteriorarea acesteia, în așa fel încît o face inaptă de zbor ori este de natură să-i pună în pericol securitatea în zbor;

g) plasarea în mod direct sau indirect, pe o aeronavă în serviciu, prin orice mijloc, a unui dispozitiv sau a unei substanțe apte să distrugă acea aeronavă sau să-i producă deteriorări care o fac inaptă de zbor ori sînt de natură să-i pună în pericol securitatea în zbor.

Infracțiunile prevăzute de lit. a și b se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 12 ani. Dacă fapta se săvîrșește în scopul devierii itinerarului de zbor, pedeapsa este de la 5 la 15 ani. Infracțiunile de la lit. c—g — considerate ca deosebit de grave — se pedepsesc cu moartea sau cu închisoare de la 15 la 20 ani. Aceeași pedeapsă va fi aplicată și în cazul infracțiunilor prevăzute la lit. a și b, cînd pentru săvîrșirea acestor fapte a fost ucisă o persoană ori dacă faptele au determinat moartea uneia sau mai multor persoane ori au avut alte urmări deosebit de grave. De asemenea, se pedepsește și tentativa.

Apreciem că sancționarea în legea română cu pedepse aspre a infracțiunilor care pun în pericol securitatea transporturilor aviatice internaționale se circumscrie prevederilor convențiilor de la Tokio, Haga și Montreal, ratificate de R. S. România, și eforturilor statelor de a găsi mijloace eficace în domeniul prevenirii diverselor forme de intervenție ilicită în activitatea aviației civile.[1]

3. Aspecte ale cooperării statelor pentru reprimarea pirateriei aeriene.

Concomitent cu elaborarea, adoptarea și ratificarea de cît mai multe state a celor trei convenții referitoare la realizarea securității transporturilor aeriene, în forme variate și cu mijloace diferite, organisme internaționale, guvernamentale sau neguvernamentale au condamnat cu vehemență actele teroriste comise în sfera aviației civile, cerînd întărirea cooperării între

[1] A se vedea Decretul Consiliului de Stat nr. 60 din 30 mai 1975, privind modificarea Codului aerian al Republicii Socialiste România, publicat în Buletinul Oficial nr. 51, din 30 mai 1975.

state în vederea prevenirii ori reprimării acestor acte. Astfel de poziții au adoptat: Consiliul Europei (Recomandarea nr. 613/1970 adoptată de Adunarea consultativă la 24 septembrie 1970), Asociația Transporturilor Aeriene Internaționale (Rezoluția adoptată la întrunirea de la Teheran — octombrie 1970), Federația Internațională a Asociațiilor Controlorilor Traficului Aerian (Rezoluția adoptată la sesiunea din mai 1974), precum și Federația Internațională a Asociației Piloților de linie. Au fost făcute și diferite propuneri, unele fiind reținute și luate în considerare în cadrul programelor naționale de securitate a aviației civile. De exemplu: Comitetul executiv al I.A.T.A., subliniind necesitatea întăririi securității în aviația civilă în interesul comun al protejării pasagerilor, echipajului navigant, al personalului de la sol și al aeronavelor în general, a propus ca la controlul pasagerilor în vederea îmbarcării să asiste cadre ale organelor de ordine înarmate și în uniformă, să se utilizeze mijloace de comunicație radio în incinta aeroporturilor, personalul companiilor și al aeroportului să poarte matricole de identificare ș.a. De asemenea, Federația Internațională a Asociațiilor Controlorilor Traficului Aerian a propus ca statele să ia măsuri spre a se permite aeronavelor capturate să aterizeze în condițiile în care guvernul statului al cărui teritoriu îl survolează aeronava refuză aterizarea acesteia.

O importanță deosebită prezintă Anexa 17 la Convenția pentru Aviația Civilă Internațională — „Apărarea aviației civile internaționale împotriva actelor de intervenție ilegală" — adoptată la 22 martie 1974, anexă care a devenit aplicabilă pentru toate cele 144 state membre ale O.A.C.I. începînd cu 27 februarie 1975.

Principalele prevederi ale acestui document sînt:

— fiecare stat contractant să stabilească un program de securitate al aviației civile care să asigure securitatea, regularitatea și eficacitatea aviației civile internaționale împotriva actelor de intervenție ilicită;

— desemnarea în fiecare stat a unei autorități naționale competente, însărcinată cu programul de securitate al aviației civile, care să creeze mijloacele și să coordoneze sarcinile ce revin ministerelor, instituțiilor și altor organisme naționale din programul național de securitate;

— fiecare stat să-și creeze un comitet național de securitate al aviației civile pentru prevenirea actelor ilicite îndreptate împotriva acesteia; prezidența comitetului să fie încredin-

țată administrației naționale însărcinată cu aviația civilă. Din comitet să facă parte ministerele care se ocupă de problemele și activitățile de securitate, justiție, controlul vamal al persoanelor, servicii poștale și relații externe; comitetul să fie permanent și să aibă autoritate și deplină susținere a guvernului;

— instituirea unui serviciu de securitate a aviației civile, în sinul administrației aviației civile a fiecărui stat. Acest serviciu să fie însărcinat de administrație cu programul de securitate al aviației civile. Serviciul de securitate să lucreze în strînsă legătură cu serviciile administrației aviației civile pentru rezolvarea problemelor care reclamă o decizie sau instrucțiuni;

— organizarea unui serviciu de securitate la fiecare aeroport internațional, cu responsabilitatea generală a protecției aviației civile internaționale împotriva actelor de intervenție ilicită și coordonarea măsurilor de luat;

— instituirea comitetelor de securitate la fiecare aeroport;

— la fiecare aeroport internațional și companie aeriană de transport să fie stabilit un program de securitate care să răspundă nevoilor aviației civile.

Anexa 17 la Convenția O.A.C.I. nu se consideră un document încheiat. Deja au fost adoptate de Consiliul O.A.C.I. două amendamente (la 31 martie 1976 și 15 decembrie 1977) și sînt în curs de elaborare definiții pentru termenii „securitate", „acte de intervenție ilicită", „program de securitate" și „autoritate competentă".

În țara noastră, autoritatea împuternicită să traducă în practică prevederile Anexei 17 din Convenția O.A.C.I. este Departamentul Aviației Civile, care este organizat și funcționează în baza Decretului Consiliului de Stat nr. 84/1976 [1].

Pornind de la prevederile Anexei 17 a Convenției O.A.C.I., Comisia europeană de aviație civilă întrunită în perioada 12—13 noiembrie 1975 a hotărît difuzarea tuturor statelor membre

[1] Decretul Consiliului de Stat nr. 84/1976, publicat în Buletinul Oficial nr. 28, din 6 aprilie 1976, a fost republicat, în temeiul art. IV din Decretul Consiliului de Stat nr. 331/1976, publicat în Buletinul Oficial nr. 85, din 25 septembrie 1976, dîndu-se articolelor o nouă numerotare. Potrivit altor reglementări, la programul de securitate al aviației civile din țara noastră participă, alături de Departamentul Aviației Civile, și Ministerul Apărării Naționale, Ministerul de Interne, Ministerul Comerțului Exterior și Cooperării Economice Internaționale, precum și alte organe.

ale Organizației Internaționale a Aviației Civile a două recomandări, care se referă la:

— controlul pasagerilor și bagajelor de mînă la plecare;

— securitatea aeroporturilor.

Prima recomandare insistă asupra necesității executării controlului tuturor pasagerilor și bagajelor lor de mînă, înaintea decolării zborurilor internaționale regulate. Controlul să fie efectuat manual — ca metodă eficace — precum și prin folosirea detectoarelor de metale și de explozivi. Sînt enumerate obiectele și substanțele considerate ca periculoase la bordul aeronavelor, pentru care autoritățile trebuie să ia măsuri de reținere sau izolare și să-și asume responsabilitatea asupra caracterului nepericulos al oricărui obiect îmbarcat, ca și a mărfii, poștei sau materialelor și proviziilor de zbor. Se menționează că, sub rezerva dispozițiilor Convenției de la Viena din 1961, cu privire la relațiile diplomatice, diplomații și bagajele lor personale trebuie să poată fi supuse controlului pentru motive de securitate.

Cel de-al doilea document recomandă ca pentru fiecare aeroport să fie stabilite măsuri și consemne de securitate, consemne de urgență și planuri pentru a fi aplicate în eventualitatea unor acte, cum ar fi: deturnarea de aeronave, atacuri armate în incinta aeroporturilor, sabotaje împotriva instalațiilor aeroportuare ș.a.

Acționînd în spiritul Convenției de la Chicago, „pentru ca aviația civilă internațională să se poată dezvolta într-un mod sigur și ordonat", cea de-a 22-a Adunare a O.A.C.I. a adoptat două rezoluții cuprinzînd practici recomandate privind securitatea transporturilor aeriene internaționale, care se referă la:

— controlul pasagerilor și al bagajelor în aerogări prin sisteme de televiziune cu circuit închis și prin mijloace tehnice adecvate;

— izolarea aeronavei în situația în care este amenințată;

— realizarea și încorporarea schimbului de informații între state pe teme și subiecte privind aspecte tehnice ale securității.

Sub egida Organizației Internaționale a Aviației Civile au fost realizate mai multe seminarii pentru discutarea programelor de securitate în aviația civilă și au fost puse în aplicare proiecte regionale de asistență tehnică. O asemenea acțiune a avut loc în februarie 1977, la New York, cu participarea reprezentanților a 50 companii aeriene și a 52 de state membre

ale O.A.C.I. Participanții au fost de acord că pericolul atacurilor teroriste împotriva aviației civile continuă, ceea ce impune adoptarea de măsuri eficace și efective pentru a proteja transporturile aeriene internaționale. Forul de specialitate din S.U.A., cu prilejul seminarului de la New York, a recomandat companiilor aeriene străine care operează curse regulate de pasageri în și din S.U.A. — în conformitate cu modificările și completările aduse „Reglementărilor federale pentru aviație" (F.A.R.) — să adopte și să aplice programe de securitate în mod similar celor în vigoare pentru companiile aeriene americane.

De regulă, programele naționale de securitate în domeniul aviației civile cuprind măsuri care se referă la :

— controlul corporal al pasagerilor și bagajelor acestora, înaintea îmbarcării lor la bordul aeronavelor ;

— supravegherea interiorului aerogărilor de către organe specializate prin sisteme de televiziune cu circuit închis ;

— controlul și supravegherea căilor de acces spre aeroporturi, prin patrule ale organelor de ordine ;

— verificarea din aer, cu ajutorul elicopterelor, a capetelor de pistă de pe aeroporturi, înaintea decolării și aterizării aeronavelor ;

— însoțirea aeronavelor de către echipe special instruite și pregătite pentru misiuni de securitate ;

— organizarea instruirii permanente a personalului navigant și aflat la sol al companiilor, precum și a altor categorii de angajați asupra metodelor, mijloacelor și tehnicilor specifice asigurării securității transporturilor aeriene de pasageri și mărfuri ;

— stabilirea de proceduri și moduri de acțiune pentru situații de urgență ;

— prelucrarea și transmiterea informațiilor statelor interesate, în situații de atacuri sau amenințări ale aeronavelor acestora, care execută transporturi aeriene regulate.

Programele de securitate în domeniul aviației civile au reclamat din partea statelor și a companiilor aeriene beneficiare investiții deosebite.

Din date publice rezultă că, în anul 1973, în S.U.A., cînd s-a trecut la controlul pasagerilor și bagajelor ce se îmbarcă la bordul aeronavelor, s-au cheltuit 3 500 000 dolari pentru instalațiile electronice de control de pe aeroporturi.

De asemenea, în perioada iulie 1975 — septembrie 1976, pentru dezvoltarea a 73 proiecte de securitate, prin construirea

de bariere, iluminări, inscripții, porți și sisteme de alarmare, s-a investit suma de aproximativ 3 000 000 dolari.

Investiții similare au făcut și alte state și mari companii aviatice naționale, pentru protejarea sistemului internațional de transport aviatic.

Menționăm că programul pentru securitatea aviației civile din S.U.A. recunoaște cheltuielile pentru securitate ca elemente integrate în cheltuielile totale de exploatare a companiilor. Pornind de la aceasta, recuperarea cheltuielilor de securitate se realizează prin structura biletelor, cît și prin alte cheltuieli de exploatare, iar de la companiile străine care operează în S.U.A., recuperarea este prevăzută în cadrul procedurilor asociate de plată.

La realizarea cooperării statelor în identificarea și urmărirea infractorilor care săvîrșesc acte ilicite la bordul aeronavelor sau periclitează securitatea transporturilor aeriene internaționale, un rol important aduce Organizația Internațională de Poliție Criminală — denumită prescurtat INTERPOL.

O.I.P.C. numără în prezent circa 120 membri, semnificînd cooperarea serviciilor de poliție din tot atîtea țări și acoperind practic toate regiunile globului. În fiecare țară a fost creat, potrivit statutului, un Birou național INTERPOL, menit să realizeze legătura cu organizația.

De menționat că INTERPOL nu este un organ interguvernamental, nici suprastatal și nu este prevăzut în structura O.N.U. Membrii săi nu sînt statele, ci serviciile de poliție desemnate în acest scop de către state. Acordurile și rezoluțiile sale nu capătă forță obligatorie pentru statele ale căror organe de poliție sînt asociate INTERPOL. Desfășoară o activitate specifică, concretizată în descoperirea, identificarea și denunțarea delincvenților internaționali. Sînt emise mandate judiciare de urmărire, după care, în cazul identificării prezumtivilor infractori, se aplică convențiile de extrădare și celelalte reglementări între state, de care depind în ultimă instanță încununarea cu succes a eforturilor organelor de poliție.

La activitatea vastă de prevenire desfășurată de INTERPOL în domeniul de referință, cît și la cea de soluționare a unor cazuri concrete, adăugăm recomandările făcute la cea de-a 47-a Sesiune a Adunării Generale din Panama, care s-a desfășurat în perioada 19—26 octombrie 1978.

Astfel, pornind de la constatarea că infracțiunile îndreptate împotriva aviației civile amenință securitatea transporturilor aeriene internaționale, a pasagerilor și echipajelor, recu-

noscînd că aceste infracţiuni au dus la pierderea de vieţi omeneşti şi la distrugeri şi deteriorări importante ale aparatelor şi instalaţiilor din aeroporturi, Adunarea Generală a O.I.P.C. atrage atenţia guvernelor respective şi le încurajează să ia toate măsurile pe care le consideră necesare pentru a împiedica folosirea teritoriilor statelor în săvîrşirea de acte ilicite, îndreptate împotriva aviaţiei civile sau pentru ascunderea celor care au săvîrşit astfel de acte.

Se recomandă, de asemenea, să se ia toate măsurile necesare pentru aplicarea eficace şi respectarea normelor de securitate în materie de transport aerian internaţional stabilite prin convenţii sau alte prevederi privind securitatea aviaţiei civile internaţionale, prin :

a) protecţia aeroporturilor, echipamentelor aeriene şi aparatelor de zbor ;

b) controlul pasagerilor şi bagajelor de mînă şi de cală ;

c) elaborarea de planuri şi adoptarea de măsuri pentru prevenirea actelor ilicite posibile îndreptate împotriva securităţii aviaţiei civile ;

d) supravegherea permanentă a personalului care participă într-un fel sau altul la activităţile din aeroporturi ;

e) pregătirea de cadre care să aplice măsurile de securitate necesare în aeroporturi.

4. Eficienţa măsurilor adoptate pe plan internaţional pentru reprimarea pirateriei aeriene.

Măsurile juridice adoptate pe plan internaţional cît şi cele de ordin practic, prevăzute în programele de securitate naţionale pentru protejarea transporturilor aviatice, în special după anul 1970, au dus la scăderea ameninţărilor şi a tentativelor reuşite de înfăptuire a unor acte criminale îndreptate împotriva aeronavelor, pasagerilor acestora sau a instalaţiilor aeroportuare.

Subliniind unele aspecte mai importante care definesc fenomenul terorismului mondial, cotidianul elveţian „Neue Zurcher Zeitung" din 20 decembrie 1978 arăta, printre altele, că deturnările şi atacurile îndreptate împotriva aeronavelor în zbor sînt considerate de către terorişti drept cele mai eficiente mijloace de luptă. Reluînd un tablou sinoptic întocmit de autorităţile transportului aerian american, se evidenţiază dinamica acestui fenomen şi consecinţele lui, în primul rînd

sub raport uman, impunîndu-se, totodată, şi alte constatări. Într-adevăr, după anul 1970 numărul atacurilor de acest gen a scăzut, înregistrîndu-se însă o recrudescenţă a fenomenului în anul 1977, fapt ce a atras din nou atenţia omenirii, a organelor şi organizaţiilor specializate.

În perioada 1930 şi finele anului 1977 au fost înregistrate 527 deturnări, dintre care 307 încheiate cu succes.

Acelaşi studiu relevă că în cele 150 deturnări de avioane cu emblemă americană au fost amestecaţi 259 autori, dintre care 99 instigatori. Acţiunile acestora s-au încheiat astfel : 19 au fost ucişi ori s-au sinucis, 94 nu au putut fi prinşi ; unii au fost condamnaţi la executarea de pedepse pe termen lung, iar cei cu afecţiuni psihice internaţi în institute psihiatrice.

Totuşi, la Conferinţa internaţională de securitate a aviaţiei civile care s-a desfăşurat în S.U.A., în perioada 23—27 aprilie 1979, s-a menţionat că numărul actelor teroriste în sfera aviaţiei civile internaţionale se menţine ridicat. Astfel, în anul 1978 au avut loc 71 de acţiuni criminale împotriva aviaţiei civile (soldîndu-se cu 81 morţi şi 147 răniţi), din care 31 deturnări, 16 explozii în aeroporturi, 9 încercări de a se introduce obiecte explozive în aerogări şi în aeronave, 3 atacuri armate, 12 alte acţiuni, inclusiv sabotaje.

Atacuri împotriva traficului aerian civil

Anul	Morţi	Răniţi	Fără S.U.A	S.U.A	Total atacuri
1968	2	2	13	17	30
1969	35	7	47	40	92
1970	92	32	56	25	82
1971	31	9	31	25	72
1972	159	96	31	27	88
1973	104	75	20	1	73
1974	170	59	19	3	62
1975	88	162	13	6	64
1976	227	200	13	2	55
1977	129	68	25	5	69
1978 *	29	112	11	3	38

* Din ianuarie pînă în iunie.

noscînd că aceste infracţiuni au dus la pierderea de vieţi omeneşti şi la distrugeri şi deteriorări importante ale aparatelor şi instalaţiilor din aeroporturi. Adunarea Generală a O.I.P.C. atrage atenţia guvernelor respective şi le încurajează să ia toate măsurile pe care le consideră necesare pentru a împiedica folosirea teritoriilor statelor în săvîrşirea de acte ilicite, îndreptate împotriva aviaţiei civile sau pentru ascunderea celor care au săvîrşit astfel de acte.

Se recomandă, de asemenea, să se ia toate măsurile necesare pentru aplicarea eficace şi respectarea normelor de securitate în materie de transport aerian internaţional stabilite prin convenţii sau alte prevederi privind securitatea aviaţiei civile internaţionale, prin :

a) protecţia aeroporturilor, echipamentelor aeriene şi aparatelor de zbor ;

b) controlul pasagerilor şi bagajelor de mînă şi de cală ;

c) elaborarea de planuri şi adoptarea de măsuri pentru prevenirea actelor ilicite posibile îndreptate împotriva securităţii aviaţiei civile ;

d) supravegherea permanentă a personalului care participă într-un fel sau altul la activităţile din aeroporturi ;

e) pregătirea de cadre care să aplice măsurile de securitate necesare în aeroporturi.

4. Eficienţa măsurilor adoptate pe plan internaţional pentru reprimarea pirateriei aeriene.

Măsurile juridice adoptate pe plan internaţional cît şi cele de ordin practic, prevăzute în programele de securitate naţionale pentru protejarea transporturilor aviatice, în special după anul 1970, au dus la scăderea ameninţărilor şi a tentativelor reuşite de înfăptuire a unor acte criminale îndreptate împotriva aeronavelor, pasagerilor acestora sau a instalaţiilor aeroportuare.

Subliniind unele aspecte mai importante care definesc fenomenul terorismului mondial, cotidianul elveţian „Neue Zurcher Zeitung" din 20 decembrie 1978 arăta, printre altele, că deturnările şi atacurile îndreptate împotriva aeronavelor în zbor sînt considerate de către terorişti drept cele mai eficiente mijloace de luptă. Reluînd un tablou sinoptic întocmit de autorităţile transportului aerian american, se evidenţiază dinamica acestui fenomen şi consecinţele lui, în primul rînd

sub raport uman, impunîndu-se, totodată, şi alte constatări. Într-adevăr, după anul 1970 numărul atacurilor de acest gen a scăzut, înregistrîndu-se însă o recrudescenţă a fenomenului în anul 1977, fapt ce a atras din nou atenţia omenirii, a organelor şi organizaţiilor specializate.

În perioada 1930 şi finele anului 1977 au fost înregistrate 527 deturnări, dintre care 307 încheiate cu succes.

Acelaşi studiu relevă că în cele 150 deturnări de avioane cu emblemă americană au fost amestecaţi 259 autori, dintre care 99 instigatori. Acţiunile acestora s-au încheiat astfel : 19 au fost ucişi ori s-au sinucis, 94 nu au putut fi prinşi ; unii au fost condamnaţi la executarea de pedepse pe termen lung, iar cei cu afecţiuni psihice internaţi în institute psihiatrice.

Totuşi, la Conferinţa internaţională de securitate a aviaţiei civile care s-a desfăşurat în S.U.A., în perioada 23—27 aprilie 1979, s-a menţionat că numărul actelor teroriste în sfera aviaţiei civile internaţionale se menţine ridicat. Astfel, în anul 1978 au avut loc 71 de acţiuni criminale împotriva aviaţiei civile (soldîndu-se cu 81 morţi şi 147 răniţi), din care 31 deturnări, 16 explozii în aeroporturi, 9 încercări de a se introduce obiecte explozive în aerogări şi în aeronave, 3 atacuri armate, 12 alte acţiuni, inclusiv sabotaje.

Atacuri împotriva traficului aerian civil

Anul	Morţi	Răniţi	Fără S.U.A	S.U.A	Total atacuri
1968	2	2	13	17	30
1969	35	7	47	40	92
1970	92	32	56	25	82
1971	31	9	31	25	72
1972	159	96	31	27	88
1973	104	75	20	1	73
1974	170	59	19	3	62
1975	88	162	13	6	64
1976	227	200	13	2	55
1977	129	68	25	5	69
1978 *	29	112	11	3	38

* Din ianuarie pînă în iunie.

1968, 23 iulie : deturnarea unui BOEING-707 al companiei „EL-AL" de pe aeroportul din Roma spre Tel Aviv de către trei arabi și aterizarea pe aeroportul din Alger.

1969, 29 august : avionul BOEING-707 al companiei americane „TWA" a fost deturnat de pe linia de zbor Roma — Atena spre Damasc. Autorii : doi arabi, între care Leila Khaled, de origine palestiniană.

1969, 31 octombrie : avionul BOEING-707 al companiei „TWA" deturnat de Raffaelle Minichiello, în vîrstă de 31 ani, veteran al războiului din Vietnam. A fost cea mai lungă cursă a deturnărilor : zbor între Los Angeles și San Francisco, peste Denver, New York, Bangor/Maine și Shanon spre Roma.

1970, 6 ianuarie : un DC-9 tip Delta a fost deturnat între Orlando și Atlanta. Autorii au vrut să zboare spre Elveția.

1970, 31 martie : nouă japonezi deturnează un BOEING-727 al companiei „JAL" spre Coreea de Nord.

1970, 6 septembrie : atac arab asupra a cinci avioane ; aruncarea în aer a avionului BOEING-747 aparținînd companiei „PAN AM" pe aeroportul din Cairo. Eșuarea unui atac asupra unui avion „EL-AL". Avioanele DC-8 aparținînd companiei „SWISSAIR", BOEING-707 al companiei „TWA", iar la *9 septembrie același an*, avionul DC-10 al companiei „BOAC" sînt forțate să aterizeze pe aeroportul Zarqua din Iordania, unde la 12 septembrie au fost aruncate în aer.

1972, 8 mai : avionul BOEING-707 al companiei „SABENA" a fost deturnat de pe aeroportul din Bruxelles spre Tel Aviv de către patru atentatori arabi. La aterizare pe aeroportul israelian, au fost uciși doi pirați și un pasager.

1972, 29 octombrie : avionul BOEING-727 al societății „LUFTHANSA" este deturnat de la Beirut spre Ankara. Autorii : doi teroriști arabi. Aterizare la Zagreb și preluarea a trei teroriști arabi care participaseră la atacul împotriva sportivilor israelieni din satul olimpic din München și fuseseră arestați în R.F.G. Zborul a continuat apoi spre Libia.

1973, 20 iulie : avionul BOEING-747 al companiei „JAL" este deturnat de pe aeroportul din Amsterdam de cinci japonezi. După alimentarea cu carburanți, în Damasc, a urmat zborul spre Libia, unde avionul a fost aruncat în aer.

1973, 17 decembrie : cinci arabi folosesc materiale explozive împotriva unui avion aparținînd companiei de zbor „PAN AM" aflat pe aeroportul din Roma, după care pun stăpînire

pe un BOEING-737 al societății „LUFTHANSA" folosind ruta Atena-Damasc-Kuweit. Incidentul s-a încheiat cu 32 de morți.

1974, 3 martie : avionul DC-10 al companiei „BOAC" este deturnat de pe linia Beirut-Londra de către doi japonezi care, după aterizare pe aeroportul din Amsterdam, au aruncat nava în aer. Au fost arestați.

1974, 22 noiembrie : de asemenea, un avion DC-10 al companiei „BOAC" este deturnat între Dubai și Calcuta de către patru atentatori. Avionul aterizează la Tunis. Cu acest prilej, prin șantaj, au obținut punerea în libertate a cinci arabi teroriști care fuseseră arestați în Egipt și doi japonezi care comiseseră atacul din 3 martie 1974.

1976, 27 iunie : avionul A-300 aparținînd companiei „AIR FRANCE" este deturnat de patru teroriști, de pe aeroportul din Tel Aviv spre Paris. După alimentare în Libia, aterizează la Entebbe. Eliberarea ostaticilor are loc în urma acțiunii unui comando israelian, prilej cu care pirații au fost împușcați.

1977, 13 octombrie : ultimul caz asupra căruia ne vom opri, semnificativ și din punct de vedere al realizării cooperării multilaterale a statelor în combaterea terorismului, îl constituie deturnarea, la 13 octombrie 1977, a avionului BOEING-737 al companiei „LUFTHANSA". Avionul, care purta numele „LANDSHUT", cu 91 de persoane la bord (86 pasageri și 5 membri ai echipajului), este deturnat, deasupra rivierei italiene, de pe ruta Palma de Majorca (Baleare) — Frankfurt pe Main și obligat să ia direcția Roma, unde se aprovizionează cu carburant.

Conducătorul grupului de patru pirați cere eliberarea a 11 teroriști vest-germani deținuți în R.F.G., precum și a altor doi teroriști încarcerați în Turcia.

Avionul decolează de pe aeroportul din Roma cu direcția Cipru, aterizînd la Larnaca. După alimentare, aparatul decolează în direcția Orientului Apropiat, însă i se refuză aterizarea la Beirut, Damasc și Bagdad, îndreptîndu-se spre Kuweit. Avionul aterizează succesiv în Bahrein și Dubai pentru alimentare, de unde teroriștii fixează ultimatumuri. Ei refuză cererea ministrului apărării al Uniunii Emiratelor Arabe de a elibera cei șapte copii aflați la bordul aeronavei, precum și trei pasageri bolnavi.

După expirarea termenului fixat în ultimatum de teroriști, avionul aterizează pe aeroportul din Aden. Guvernul sud-yemenit cere piraților aerului să părăsească Adenul.

Odiseea de 5 zile a avionului deturnat „LANDSHUT" se încheie pe aeroportul din Mogadiscio (Somalia), unde este ucis de teroriști pilotul comandant de bord al aeronavei. Guvernul Somaliei autorizează ca un grup militar vest-german, din cadrul detașamentului specializat „G.S.G.-9", să ia cu asalt avionul capturat de teroriști, în urma căruia cei patru pirați ai aerului sînt uciși, iar pasagerii ostatici eliberați.

S-a apreciat că această acțiune a marcat „o etapă importantă — și poate una de răscruce — în istoria combaterii terorismului, în sensul că, pentru prima oară, teroriștii nu au putut beneficia de complicități pe aeroporturile unde a aterizat aeronava". S-a constatat un refuz unanim al aeroporturilor de a acorda autorizație de aterizare avionului deturnat, iar, acolo unde ea a fost acordată, decizia a avut la bază rațiuni umanitare, prezența avionului fiind considerată, după alimentarea cu apă și carburanți, drept indezirabilă.

Cancelarul vest-german Helmut Schmidt a subliniat că operațiunea de la Mogadiscio a fost o expresie a „solidarității între popoare și state și a luptei comune împotriva flagelului terorismului internațional".

El a mulțumit, totodată, guvernelor U.R.S.S. și R.D.G., guvernelor occidentale, Arabiei Saudite și altor țări, în mod deosebit guvernului Somaliei pentru sprijinul acordat în salvarea ostaticilor avionului „LANDSHUT".

Exprimîndu-și satisfacția pentru reușita aceleiași acțiuni, secretarul general al O.N.U., Kurt Waldheim, a declarat: „teribila încercare arată, din nou, necesitatea pentru guverne de a cădea de acord asupra unor măsuri eficiente împotriva terorismului criminal, a luării de ostatici nevinovați și deturnării de avioane civile".

CAPITOLUL V

Poziția României față de reprimarea terorismului internațional

România — încă în perioada dintre cele două războaie mondiale — ca membră a Ligii Națiunilor, prin reprezentanți de seamă ai doctrinei dreptului internațional, și-a adus contribuția la studierea fenomenului terorist și căutarea soluțiilor de reprimare a terorismului.

Așa după cum s-a arătat, România a fost prima țară care a propus Ligii Națiunilor adoptarea unei convenții internaționale pentru prevenirea și reprimarea terorismului. Prin scrisoarea sa din 20 noiembrie 1926, guvernul român a propus „elaborarea unei Convenții internaționale pentru universalizarea represiunii terorismului, făcînd abstracție de locul unde au fost săvîrșite actele de violență sau prădăciune și de naționalitatea delicventului".[1]

Apoi, tot în cadrul Ligii Națiunilor, primul anteproiect de convenție împotriva terorismului a fost elaborat de V. V. Pella și adoptat de Comitetul de juriști al Ligii, în aprilie 1935.

Proiectul Pella figurează printre documentele din care s-au inspirat autorii Convenției pentru prevenirea și reprimarea terorismului, semnată la Geneva în 1937.

Reluarea preocupărilor comunității internaționale în direcția prevenirii și reprimării actelor teroriste găsește România — ca, dealtfel, în multe alte probleme cardinale ale contemporaneității — pe o poziție activă, constructivă. Citâm în acest sens Răspunsul guvernului Republicii Socialiste România în

[1] În *Société des Nations, Comité d'experts pour la codification du Droit international, Réponse des gouvernements*, Document C 196, M. 70, 1927, pag. 221. A se vedea: V. V. Pella, *La Cour pénale internationale et la répression du terrorisme*, 1938, pag. 13; Grigore Geamănu, *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale*, Editura Academiei R.S.R., București, 1977, pag. 181; Ion Bodunescu, *op. cit.*, pag. 21.

problema terorismului internațional, depus la Secretariatul Organizației Națiunilor Unite la 16 august 1973.

Prin acest document România propune incriminarea terorismului internațional în legislațiile naționale ale tuturor statelor, în așa fel încît în orice stat s-ar comite un act de terorism sau s-ar refugia autorul acestuia, el să nu poată scăpa de urmărirea penală. În acest fel se respectă cunoscutul principiu „nullum crimen, nulla poena sine lege". Analizînd aspectele reprimării terorismului prin prisma propunerii românești constatăm că dreptul internațional are menirea de a lua în considerație legislațiile interne și a coordona acțiunea lor, permițînd fiecărui stat să intervină, chiar dacă nu este afectat direct, pentru reprimarea infracțiunilor teroriste.

De asemenea, România a propus ca tot mai multe state să adere sau să ratifice convențiile existente, referitoare la combaterea manifestărilor terorismului internațional.

Analiza cauzelor terorismului internațional, cît și exprimarea clară a poziției Partidului Comunist Român în această problemă este făcută de secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în expunerea la Ședința activului central de partid și de stat, din 3 august 1978.[1]

În primul rînd se arată că „...apariția și amplificarea terorismului sînt un rezultat și o expresie a crizei și decadenței societății capitaliste, a incapacității statului burghez de a soluționa problemele complexe sociale și naționale care confruntă această orînduire".

În al doilea rînd, de o deosebită importanță este precizarea că „...întotdeauna Partidul Comunist Român, ca, dealtfel, mișcarea revoluționară, în general — inclusiv în anii ilegalității — au dezaprobat și condamnat actele de teroare sub orice formă s-au manifestat".

În al treilea rînd, în expunere se subliniază „...deosebirea netă între lupta armată pentru eliberare națională și socială și actele teroriste individuale".

Reține atenția analiza științifică a fenomenului terorist, care nu poate constitui în nici o împrejurare o formă a luptei politice. Realitatea a dovedit că problemele dintr-o țară sau alta nu pot fi soluționate prin metode teroriste, întrucît calea

---

[1] Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Ședința activului central de partid și de stat — 3 august 1978*, Editura politică, București, pag. 47.

terorismului nu poate decît să complice și, pînă la urmă, să împiedice rezolvarea problemelor.

În spiritul socialismului științific, al principialității comuniste prin care sînt analizate fenomenele lumii contemporane, în expunere se menționează că actele teroriste, indiferent sub ce pretext sînt săvîrșite, sînt contrare cauzei eliberării naționale a popoarelor, cauzei progresului și dreptății sociale, iar lupta de clasă nu poate fi în nici un fel înlocuită cu acțiuni de teroare individuală. Soluționarea justă a problemelor sociale, apărarea democrației, a drepturilor și libertăților cetățenești, triumful luptei de eliberare națională, al luptei revoluționare pentru progres și o viață mai bună, pentru transformarea revoluționară, socialistă a lumii se pot realiza numai prin unirea și acțiunea conștientă a maselor muncitoare, a forțelor înaintate ale societății, a popoarelor.

Dealtfel, mișcările de eliberare națională și socială au respins întotdeauna și resping terorismul, care nu are nimic comun cu activitatea revoluționară. Ele folosesc, pentru atingerea scopului de eliberare a teritoriului național, calea luptei armate, acțiunile de rezistență armată împotriva forțelor de represiune.

Reamintim în acest sens prevederile Rezoluției nr. 3034 (XXVII) a Adunării Generale a O.N.U., potrivit cărora în formularea actelor de terorism nu trebuie adusă nici o atingere drepturilor legitime ale popoarelor la autodeterminare, la libertate și independență, prevăzute în Carta Națiunilor Unite, în declarații și rezoluții ale O.N.U.

Luptele de eliberare națională, împotriva agresorilor și cotropitorilor, pentru recucerirea libertății sînt legitime, întrucît au la bază dreptul inalienabil al popoarelor la autodeterminare și îndreptățesc pe cei ce duc o asemenea luptă să folosească toate mijloacele ce le stau la îndemînă, inclusiv forța armată. Ca atare, încercările de calificare ca subversive a mișcărilor naționale trebuie respinse.

Este adevărat că, chiar atunci cînd forța este juridic și moral cu deplin temei, sînt anumite mijloace, întîlnite în toate formele conflictelor omenești, a căror folosire nu este îngăduită, deoarece legitimarea unor cauze nu justifică, prin ea însăși, recurgerea la anumite forme de violență, cu deosebire a celor îndreptate împotriva ființelor nevinovate.

Tot ca urmare a propunerii României, Rezoluția 2925 (XXVII) din 26 noiembrie 1972 recunoaște că Organizația Na-

țiunilor Unite trebuie să devină un instrument mai eficace în apărarea și întărirea independenței și suveranității tuturor statelor, a dreptului inalienabil al fiecărui popor de a-și hotărî singur soarta, fără nici un amestec din afară, precum și pentru prevenirea și curmarea actelor de agresiune sau a oricăror altor acțiuni care ar primejdui pacea și securitatea internațională.

Pornind de la semnificația reglementărilor naționale în acțiunea de reprimare a actelor teroriste, vom arăta că dreptul penal românesc (Codul penal și legile speciale nepenale) incriminează și pedepsesc aspru acțiunile teroriste, fie că lovesc în securitatea statului, în securitatea persoanei sau a unor grupuri sau entități, fie că lovesc în siguranța navigației aeriene, cu pedepse privative de libertate de la 5 la 20 de ani sau cu moartea. De asemenea, sînt pedepsite tentativa, tăinuirea sau favorizarea. La aceste infracțiuni, actele pregătitoare au fost asimilate tentativei.

Infracțiunile susceptibile a fi comise prin acțiuni teroriste, în ordinea așezării lor în Codul penal al R. S. România și în alte legi speciale nepenale, sînt următoarele :

A. INFRACȚIUNI CONTRA SECURITĂȚII STATULUI [1]

1. Atentatul care pune în pericol securitatea statului.

Art. 160 Cod penal definește atentatul ca un atac material și violent săvîrșit contra vieții, integrității corporale ori sănătății unei persoane care îndeplinește o activitate importantă de stat sau obștească, în împrejurări care pun în pericol securitatea statului.

2. Atentatul contra unei colectivități.

Art. 161. Spre deosebire de infracțiunea precedentă, atentatul contra unei colectivități este definit ca starea de pericol creată împotriva unei colectivități prin otrăviri în masă, provocarea de epidemii sau prin orice alt mijloc de natură să slăbească puterea de stat. Prin precizarea principalelor modalități de săvîrșire a infracțiunii, legiuitorul nu a exclus și

[1] După Codul penal al R. S. România, republicat în Buletinul Oficial nr. 55—56, din 23 aprilie 1973.

alte modalități, inclusiv acțiunile violente îndreptate împotriva unei colectivități.

3. Subminarea puterii de stat.

Art. 162. Subminarea puterii de stat este definită ca acțiunea armată de natură să slăbească puterea de stat sau orice acțiuni violente de natură să producă aceleași urmări. Acțiunea armată presupune existența unui grup care atacă cu arme un organ al puterii de stat, se împotrivește unei măsuri luate pe linie de stat, atacă o unitate sau subunitate militară etc., adică acționează pentru subminarea puterii de stat.

4. Actele de diversiune.

Art. 163. Prin actele de diversiune se înțelege distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare, în întregime sau în parte, prin explozii, incendii sau în orice alt mod, a uzinelor, instalațiilor industriale, mașinilor, căilor de comunicație, mijloacelor de transport, mijloacelor de telecomunicație, construcțiilor, produselor industriale sau agricole, ori a altor bunuri, dacă fapta este de natură să aducă în orice mod atingere securității statului.

5. Complotul.

Art. 167. Infracțiunea de complot este definită ca acțiune de inițiere sau constituire a unei asociații sau grupări, în scopul săvîrșirii vreunei acțiuni contra securității statului, ori aderarea sau sprijinirea sub orice formă a unei astfel de asociații sau grupări.

6. Infracțiunea contra reprezentantului unui stat străin.

Art. 171. Această infracțiune înglobează toate infracțiunile îndreptate contra vieții, integrității corporale, sănătății, libertății sau demnității reprezentantului unui stat străin. Reținem deci că persoana asupra căreia se săvîrșește una din infracțiunile arătate trebuie să aibă calitatea de reprezentant străin. Această calitate rezultă din însărcinarea oficială pe care statul străin i-a încredințat-o persoanei în țara noastră. Au această calitate șefii de state și guverne, membrii misiunilor diplomatice, membrii corpului diplomatic, în general toate persoa-

nele cărora, conform convențiilor, li se recunoaște calitatea de reprezentanți, precum și persoanele împuternicite să reprezinte un stat sau un guvern, temporar, în țara noastră. Această infracțiune este una dintre cele mai pretabile la acțiuni ale organizațiilor teroriste, cunoscut fiind faptul că teroriștii urmăresc suprimarea adversarilor politici mai ales pe teritoriul terțelor state.

B. INFRACȚIUNI PRIVITOARE LA REGIMUL STABILIT PENTRU UNELE ACTIVITĂȚI REGLEMENTATE DE LEGE

1. **Nerespectarea regimului armelor și munițiilor** (art. 279 C. pen.).

În R. S. România, spre deosebire de alte țări ale lumii, deținerea, portul, confecționarea, transportul, reparatul, precum și orice altă operație privind circulația armelor sau munițiilor se poate face numai cu autorizația organelor de stat.

Introducerea de arme sau muniții pe teritoriul R. S. România se poate face numai cu autorizația organelor competente. Există numai o singură excepție în materie, și anume cea prevăzută de art. 14 din Decretul nr. 367/1971 care stipulează : „Membrii misiunilor diplomatice, reprezentanțelor permanente, oficiilor consulare și reprezentanțelor consular-comerciale sînt scutiți, pe bază de reciprocitate, de obligația de a obține autorizare și a poseda permise pentru deținerea și portul de arme de foc și muniții". [1]

2. **Nerespectarea regimului materiilor explozive sau radioactive** (art. 280 C. pen.).

Tot Decretul nr. 367/1971 reglementează și regimul materiilor explozive, arătînd în art. 4 : „Prin *materii explozive*... se înțeleg explozivii propriu-ziși, amestecurile explozive, pirotehnice și simple, mijloacele de inițiere, cele auxiliare de aprindere, precum și orice alte substanțe sau amestecuri de substanțe capabile să dea naștere la reacții chimice instantanee, cu degajare de căldură și gaze la temperatură ridicată". În cazul materiilor radioactive, regimul se asimilează celor

[1] După Decretul Consiliului de Stat nr. 367/1971, republicat în Buletinul Oficial nr. 21, din 8 martie 1976.

explozive. Prin materii radioactive se înțeleg acele substanțe care emit radiații nucleare.

Încălcarea regimului stabilit de lege este pedepsită, avînd în vedere pericolul deosebit pe care îl prezintă exploziile și radiațiile nucleare.

C. ALTE INFRACȚIUNI CUPRINSE ÎN CODUL PENAL SUSCEPTIBILE A FI COMISE DE ORGANIZAȚII TERORISTE

1. **Propaganda naționalist-șovină.**

Art. 317. Orice manifestație avînd ca scop stabilirea de îngrădiri în exercitarea unor drepturi pe temeiul naționalității, rasei, sexului sau religiei, propaganda naționalist-șovină, ațîțarea urii de rasă sau naționale sînt pedepsite de lege. Propaganda poate fi făcută în orice mod, prin scris, viu grai, prin desene sau prin orice alte mijloace de comunicare. O asemenea infracțiune poate fi comisă atît de membrii unor organizații extremiste cît și de simpatizanți ai acestor organizații aflați în țara noastră în diferite scopuri (studii, afaceri, turism).

2. **Instigarea publică și apologia infracțiunilor.**

Art. 324 incriminează fapta de a îndemna publicul prin grai, scris sau prin orice alte mijloace la nerespectarea legilor sau la săvîrșirea de infracțiuni, precum și purtarea în public a unei uniforme, embleme, insigne sau a altor asemenea semne neautorizate, în scopurile arătate. Această infracțiune poate fi comisă de elemente teroriste sau simpatizante prin apologia în public a actelor teroriste, îndemnarea la asemenea acte, direct sau indirect, prin purtarea de uniforme sau însemne ale organizațiilor teroriste.

3. **Tratamente neomenoase.**

Art. 358. Conținutul infracțiunii este definit ca supunerea la tratamente neomenoase a oricărei persoane căzute sub puterea adversarului : luarea de ostatici, dislocarea sau lipsirea de libertate fără temei legal și condamnarea sau executarea fără o judecată prealabilă a unor astfel de persoane.

Este infracțiune specifică stării de război. Avînd în vedere că organizațiile extremiste se consideră în război per-

nele cărora, conform convențiilor, li se recunoaște calitatea de reprezentanți, precum și persoanele împuternicite să reprezinte un stat sau un guvern, temporar, în țara noastră. Această infracțiune este una dintre cele mai pretabile la acțiuni ale organizațiilor teroriste, cunoscut fiind faptul că teroriștii urmăresc suprimarea adversarilor politici mai ales pe teritoriul terțelor state.

B. INFRACȚIUNI PRIVITOARE LA REGIMUL STABILIT PENTRU UNELE ACTIVITĂȚI REGLEMENTATE DE LEGE

1. **Nerespectarea regimului armelor și munițiilor** (art. 279 C. pen.).

În R. S. România, spre deosebire de alte țări ale lumii, deținerea, portul, confecționarea, transportul, reparatul, precum și orice altă operație privind circulația armelor sau munițiilor se poate face numai cu autorizația organelor de stat.

Introducerea de arme sau muniții pe teritoriul R. S. România se poate face numai cu autorizația organelor competente. Există numai o singură excepție în materie, și anume cea prevăzută de art. 14 din Decretul nr. 367/1971 care stipulează : „Membrii misiunilor diplomatice, reprezentanțelor permanente, oficiilor consulare și reprezentanțelor consular-comerciale sînt scutiți, pe bază de reciprocitate, de obligația de a obține autorizare și a poseda permise pentru deținerea și portul de arme de foc și muniții". [1]

2. **Nerespectarea regimului materiilor explozive sau radioactive** (art. 280 C. pen.).

Tot Decretul nr. 367/1971 reglementează și regimul materiilor explozive, arătînd în art. 4 : „Prin *materii explozive*... se înțeleg explozivii propriu-ziși, amestecurile explozive, pirotehnice și simple, mijloacele de inițiere, cele auxiliare de aprindere, precum și orice alte substanțe sau amestecuri de substanțe capabile să dea naștere la reacții chimice instantanee, cu degajare de căldură și gaze la temperatură ridicată". În cazul materiilor radioactive, regimul se asimilează celor

[1] După Decretul Consiliului de Stat nr. 367/1971, republicat în Buletinul Oficial nr. 21, din 8 martie 1976.

explozive. Prin materii radioactive se înțeleg acele substanțe care emit radiații nucleare.

Încălcarea regimului stabilit de lege este pedepsită, avînd în vedere pericolul deosebit pe care îl prezintă exploziile și radiațiile nucleare.

C. ALTE INFRACȚIUNI CUPRINSE ÎN CODUL PENAL SUSCEPTIBILE A FI COMISE DE ORGANIZAȚII TERORISTE

1. **Propaganda naționalist-șovină.**

Art. 317. Orice manifestație avînd ca scop stabilirea de îngrădiri în exercitarea unor drepturi pe temeiul naționalității, rasei, sexului sau religiei, propaganda naționalist-șovină, ațîțarea urii de rasă sau naționale sînt pedepsite de lege. Propaganda poate fi făcută în orice mod, prin scris, viu grai, prin desene sau prin orice alte mijloace de comunicare. O asemenea infracțiune poate fi comisă atît de membrii unor organizații extremiste cît și de simpatizanți ai acestor organizații aflați în țara noastră în diferite scopuri (studii, afaceri, turism).

2. **Instigarea publică și apologia infracțiunilor.**

Art. 324 incriminează fapta de a îndemna publicul prin grai, scris sau prin orice alte mijloace la nerespectarea legilor sau la săvîrșirea de infracțiuni, precum și purtarea în public a unei uniforme, embleme, insigne sau a altor asemenea semne neautorizate, în scopurile arătate. Această infracțiune poate fi comisă de elemente teroriste sau simpatizante prin apologia în public a actelor teroriste, îndemnarea la asemenea acte, direct sau indirect, prin purtarea de uniforme sau însemne ale organizațiilor teroriste.

3. **Tratamente neomenoase.**

Art. 358. Conținutul infracțiunii este definit ca supunerea la tratamente neomenoase a oricărei persoane căzute sub puterea adversarului : luarea de ostatici, dislocarea sau lipsirea de libertate fără temei legal și condamnarea sau executarea fără o judecată prealabilă a unor astfel de persoane.

Este infracțiune specifică stării de război. Avînd în vedere că organizațiile extremiste se consideră în război per-

manent, nu este exclusă posibilitatea comiterii acestei infracţiuni şi pe teritoriul altor ţări decît aceea în care activează organizaţia respectivă.

D. INFRACŢIUNI CUPRINSE ÎN LEGI SPECIALE NEPENALE SUSCEPTIBILE A FI SĂVÎRŞITE PRIN ACTE TERORISTE

Codul aerian al R. S. România — aşa cum s-a arătat — cuprinde referiri la infracţiunile privind regimul de zbor al aeronavelor.

Faptele considerate ca infracţiuni de împiedicare a exploatării aeronavei se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 12 ani. Dacă fapta se săvîrşeşte în scopul devierii itinerarului de zbor, pedeapsa este de la 5 la 15 ani.

Dacă a fost omorîtă o persoană, pedeapsa se agravează iar tentativa se pedepseşte. Actele pregătitoare sînt asimilate tentativei, pedepsindu-se, de asemenea, şi omisiunea denunţării.

Concluzii

1. Analiza instrumentelor juridice internaţionale pentru reprimarea acţiunilor teroriste, considerăm că trebuie făcută în contextul aprecierii cauzelor apariţiei şi extensiunii terorismului. Această constatare este pusă pregnant în evidenţă de Rezoluţia 3034 (XXVII) a Adunării Generale a O.N.U., de numeroase luări de poziţii în forumurile internaţionale, încît a o ignora ar însemna o lipsă de realism în eforturile de a se întreprinde măsuri eficiente împotriva fenomenului terorist.

Rezoluţia Adunării Generale din 1972 insista, dealtfel, asupra „măsurilor vizînd prevenirea" actelor de terorism, ceea ce presupune că acţiunile profilactice sînt avute în vedere cel puţin în acelaşi grad ca şi cele represive, dacă nu mai mult, acestea din urmă intervenind abia după consumarea actului de terorism.

Examinarea terorismului internaţional, a modalităţilor juridice de reprimare la scară mondială nu poate fi întreprinsă în mod abstract, fără ca să se ţină seama de contextul social politic internaţional real şi fără ca fenomenul să fie examinat în totalitatea sa, de la origine pînă la efectele sale ultime, pentru a fi găsite soluţiile şi remediile adecvate. În acest sens se poate constata că există în lumea contemporană unele fenomene social-politice, cum sînt mizeria, decepţiile, nemulţumirile profunde şi desperarea, personale dar mai ales colective, cauzate de politica imperialistă, colonialistă, de negare a dreptului sacru al popoarelor la autodeterminare, de reprimare brutală a aspiraţiilor legitime la libertate şi independenţă a popoarelor aflate sub dominaţie străină, precum şi menţinerea unor surse de conflict şi tensiune în relaţiile dintre state. Împotriva acestor cauze profunde trebuie să se lupte cu toată hotărîrea de către comunitatea internaţională.

Supunerea analizei acestor cauze presupune, totodată — așa cum sublinia președintele Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu — că „...acțiunile teroriste nu pot fi în nici un fel justificate și aprobate. Considerăm că actele teroriste, indiferent sub ce pretext ar fi săvîrșite, sînt contrare cauzei eliberării naționale a popoarelor, cauzei progresului și dreptății sociale".

Potrivit poziției României, pentru înlăturarea cauzelor profunde ale terorismului internațional, trebuie luate o seamă de măsuri concrete. Astfel, este necesar:

— să fie intensificate acțiunile internaționale de sprijinire economică a țărilor în curs de dezvoltare, în scopul asigurării unui standard de viață corespunzător popoarelor din țările în curs de dezvoltare;

— să se acționeze mai eficient pentru condamnarea statelor care încalcă dreptul popoarelor de a dispune de ele însele, la libertate, suveranitate și independență;

— să se ia măsuri hotărîte pentru reglementarea tuturor focarelor de conflicte internaționale existente.

2. În abordarea problemelor terorismului internațional trebuie să se pornească de la distincția fundamentală și netă care există între lupta de eliberare națională, pe de o parte, și actele de terorism internațional, pe de altă parte.

Lupta de eliberare și emancipare națională este legitimă și legală, desfășurîndu-se în concordanță cu aspirațiile profunde ale popoarelor și cu principiile dreptului internațional contemporan, cuprinse în Carta O.N.U. și într-un mare număr de rezoluții ale organizațiilor internaționale.

Poporul român sprijină cu hotărîre, după cum este cunoscut, lupta pentru eliberare a popoarelor, pentru independența și suveranitatea lor națională. Fiind ea însăși supusă dominației și exploatării externe timp de secole, România, astăzi țară socialistă aflată în plin proces de dezvoltare economico-socială, cunoaște prețul scump care trebuie plătit pentru atingerea acestor valori politice fundamentale. România înțelege în mod profund aspirația spre eliberare a popoarelor care mai zac încă sub dominația străină și este solidară cu lupta lor, acordîndu-le ajutor politic și material, așa cum cer o serie de rezoluții ale Adunării Generale a O.N.U. Țara noastră consideră că libertatea și suveranitatea națională se află la baza tuturor libertăților individuale, a prosperității economice și emancipării spirituale a unui popor.

Imperialismul și colonialismul, a căror esență este dominația economică și politică a altor popoare, caută să suprime lupta de eliberare națională. Imperialismul și colonialismul generează opoziția hotărîtă și înverșunată a popoarelor, adversități și învrăjbire în relațiile internaționale, alimentează neîncrederea și suspiciunea între state.

3. Este necesar să se ajungă la un acord în privința definiției conceptului de terorism internațional, în așa fel încît să se evite ca prin aceeași expresie să se înțeleagă de state aspecte diferite ale problemei în discuție. Chestiunea definiției însăși a conținutului și sferei noțiunii de „act terorist internațional" nu are, în actuala fază, numai un caracter tehnico-juridic, dar și unul politic și se cere un efort de bună credință deosebit din partea statelor pentru a se ajunge la un acord, înainte de toate, asupra conceptului.

Pentru existența unui act de terorism internațional trebuie să aibă loc, în primul rînd, un act de violență, actuală sau potențială, care, la rîndul lui, trebuie în mod necesar să comporte elemente cu caracter internațional în ce privește autorul, victima, locul comiterii acțiunii și consecințele sale. Fără ca aspectul internațional să existe în privința unuia din aceste elemente, ne-am găsi în fața unor fapte care sînt calificate numai după regulile de drept intern ale fiecărui stat.

4. Eficiența măsurilor de reprimare a terorismului va crește prin:

a) Incriminarea terorismului internațional în legislațiile naționale ale tuturor statelor, în așa fel încît în orice stat s-ar comite un act de terorism sau s-ar refugia autorul, acesta să nu poată scăpa urmăririi și sancțiunii penale.

România a luat măsuri legislative și administrative pentru apărarea vieții, integrității corporale, a libertății și demnității reprezentanților statelor și tuturor persoanelor fizice care se găsesc pe teritoriul României. Potrivit principiului teritorialității legii române, toate faptele incriminate petrecute în interiorul granițelor române sînt pedepsite de legea română, indiferent de cetățenia persoanei care le comite și a victimei. Legislația penală română conține prevederi adecvate pentru pedepsirea diferitelor acte de terorism, cum sînt omorul, omorul calificat, atentatul împotriva unei colectivități, lipsirea de libertate a

unor persoane în mod ilegal, amenințarea, șantajul, tîlhăria, pirateria.

De asemenea, legea penală română permite pedepsirea unor infracțiuni săvîrșite în afara teritoriului românesc, chiar dacă autorul este un cetățean străin, dacă acesta se află pe teritoriul României și faptele ce îi sînt imputate sînt incriminate de legislația țării unde fapta a fost săvîrșită.

b) Asigurarea participării unui număr cît mai mare de state la convențiile multilaterale existente referitoare la combaterea unor manifestări ale terorismului internațional.

În ce o privește, România a aderat la Convenția de la Tokio referitoare la infracțiuni și anumite alte acte săvîrșite la bordul aeronavelor, Convenția de la Haga pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor, Convenția de la Montreal pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile.

c) Încurajarea încheierii unor convenții regionale sau bilaterale pentru combaterea actelor de terorism în zonele ori în domeniile în care asemenea acte sînt mai frecvente.

d) Accelerarea procesului redactării și definitivării proiectului de Convenție internațională contra luării de ostatici, cît și depunerea de eforturi pentru ratificarea și aplicarea Convenției asupra prevenirii și reprimării infracțiunilor comise împotriva persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici.

e) Continuarea activității de codificare a noi reguli și norme, care să conducă la atingerea obiectivului stabilit încă prin Convenția de la Chicago: „dezvoltarea transporturilor internaționale în condiții de deplină securitate". Eforturile vor trebui îndreptate spre acoperirea limitelor actualelor convenții internaționale și transpunerea în cadrul juridic adecvat a regulilor și practicilor care au căpătat caracter de generalitate în relațiile dintre state. Cadrul sistemului de securitate al aviației civile, prefigurat prin Anexa 17 la Convenția O.A.C.I., așa după cum s-a constatat, se cere dezvoltat.

Paralel, este nevoie de alinierea legislațiilor tuturor statelor, beneficiare de avantajele transporturilor aeriene, la cerințele normelor de drept internațional în materie, proces care trebuie însoțit de completarea și perfecționarea programelor naționale de securitate a aviației civile.

5. Încheierea unei convenții internaționale multilaterale, care să privească fenomenul terorismului în ansamblul său, atît sub aspectul faptelor cît și al persoanelor, la care să devină membre un număr cît mai mare de state, ar putea avea un rol însemnat în combaterea terorismului internațional. Trebuie însă să se aibă în vedere că o convenție elaborată în grabă, fără a se ține seama de pozițiile tuturor statelor și fără să fie general acceptabilă, riscă să rămînă literă moartă și să nu aibă eficiența scontată în viața internațională, așa cum s-a întîmplat cu Convenția de la Geneva din 1937.

6. Pentru prevenirea terorismului internațional se impune întărirea rolului O.N.U., prin respectarea și aplicarea rezoluțiilor sale privind înlăturarea dominației coloniale și străine. Multe din actele tragice ale căror victime au fost persoane nevinovate ar fi fost evitate dacă aceste rezoluții ale O.N.U. ar fi fost aplicate.

România desfășoară o activitate intensă în organizațiile internaționale, în cooperare cu alte state, în vederea elaborării de măsuri general acceptabile, care să ducă, în cele din urmă, la eliminarea acestui fenomen din viața internațională.

BIBLIOGRAFIE

NICOLAE CEAUŞESCU — *Raport cu privire la realizarea hotărîrilor Congresului al XI-lea, a Programului P.C.R. şi la sarcinile de viitor, prezentat la Conferinţa Naţională a P.C.R. — 7 decembrie 1977.* In „România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate", vol. XV, Editura politică, Bucureşti, 1978.

NICOLAE CEAUŞESCU — *Expunere la Şedinţa activului central de partid şi de stat — 3 august 1978.* Editura politică, Bucureşti, 1978.

NICOLAE CEAUŞESCU — *Cuvîntare cu prilejul conferirii medaliilor de aur şi jubiliare ale Institutului de relaţii internaţionale din Roma.* Scînteia din 25 iulie 1979.

— *Codul Aerian al R. S. România,* publicat în Buletinul Oficial nr. 56 din 30 decembrie 1953 şi modificat prin Decretul Consiliului de Stat nr. 60/1975, publicat în Buletinul Oficial nr. 51 din 30 mai 1975.

— *Codul Penal al R. S. România,* republicat în Buletinul Oficial nr. 55—56 din 23 aprilie 1973.

— *Convenţia pentru prevenirea şi reprimarea terorismului internaţional* (Geneva — 1937). In „Actele Conferinţei internaţionale pentru reprimarea terorismului", Societatea Naţiunilor, 1938.

— *Convenţia privind aviaţia civilă internaţională.* In „O.N.U. şi instituţiile sale specializate", Editura politică, Bucureşti, 1970.

— *Convenţia pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor, încheiată la Haga la 16 decembrie 1970.* In Buletinul Oficial nr. 49 din 9 mai 1972.

— *Convenția referitoare la infracțiuni și anumite alte acte săvîrșite la bordul aeronavelor, încheiată la Tokio la 14 septembrie 1963.* În Buletinul Oficial nr. 192 din 4 decembrie 1973.

— *Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile, încheiată la Montreal la 23 septembrie 1971.* În Buletinul Oficial nr. 58 din 10 iunie 1975.

— *Convenția europeană pentru reprimarea terorismului, încheiată la Strasbourg la 24 ianuarie 1977.* În Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

— *Convenția Organizației Statelor Americane privind prevenirea și reprimarea actelor de terorism ce reprezintă infracțiuni contra persoanei, precum și a actelor de forță conexă acestor delicte, a extorcării și alte delicte dacă acestea au repercusiuni internaționale.* (Washington — 1971). În Biblioteca Ministerului Afacerilor Externe al R. S. România.

— *Convenția asupra prevenirii și reprimării infracțiunilor comise împotriva persoanelor care se bucură de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici* (New York — 1974). În „Documentele Sesiunii XXVIII a O.N.U.", Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

— *Decretul Consiliului de Stat nr. 367 din 1971 privind regimul armelor, munițiilor și materiilor explozive,* republicat în Buletinul Oficial nr. 21 din 8 martie 1976.

— *Decretul Consiliului de Stat nr. 84 din 5 aprilie 1976 privind organizarea și funcționarea Departamentului Aviației Civile,* republicat în Buletinul Oficial nr. 85 din 25 septembrie 1976.

ALEXIE M. și ILIESCU PAUL — *Cîteva considerații privind protecția drepturilor omului în timpul conflictelor armate.* În „Revista română de studii internaționale" nr. 4 (34), 1976.

BODUNESCU ION — *Flagelul terorismului internațional,* Editura militară, București, 1978.

BRIAN JENKINS — *International Terrorism: A New Mode of Conflict,* Los Angeles, Crescent Publications, 1975.

CLOȘCĂ IONEL — *Dreptul umanitar și noua ordine internațională,* Editura militară, București, 1978.

GEAMĂNU GRIGORE — *Dreptul internațional contemporan,* Editura didactică și pedagogică, București, 1964.

GEAMĂNU GRIGORE — *Dreptul internațional contemporan,* Editura didactică și pedagogică, București, 1975.

GEAMĂNU GRIGORE — *Dreptul internațional penal și infracțiunile internaționale,* Editura Academiei R.S.R., București, 1977.

MOLEA C. MARIAN — *Răspunderea statelor în dreptul internațional contemporan,* Editura Scrisul românesc, Craiova, 1978.

NICIU MARȚIAN și TAKACS L. — *Drept internațional public,* Editura didactică și pedagogică, București, 1976.

PELLA V. VESPASIAN — *La criminalité collective des états et le droit pénal de l'avenir.* În Biblioteca Facultății de drept din București.

PELLA V. VESPASIAN — *La Cour pénale internationale et la répression du terrorisme.* În „Révue de droit pénal et de la criminologie", Avril 1938. În Biblioteca Facultății de drept din București.

POPESCU DUMITRA — *Forme și instrumente juridice de cooperare în aviația civilă internațională,* Editura Academiei R.S.R., București, 1976.

TABONE M. — *Raport sur le terrorisme en Europe, Conseil de l'Europe.* În Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

TITULESCU NICOLAE — *Documente diplomatice,* Editura politică, București, 1967.

TITULESCU NICOLAE — *Discursuri,* Editura științifică, București, 1967.

THOMAS THORTON — *Teroarea ca armă de agitație politică.* În „International War — Problems and Aproaches", Londra, 1974.

— *Răspunsul guvernului R. S. România în problema terorismului internațional,* depus la Secretariatul O.N.U. la 16 august 1973. În Biblioteca M.A.E. al R. S. România.

— *Rezoluția 3034 din 18 decembrie 1972 (XXVII) a Adunării Generale a O.N.U. vizînd prevenirea și represiunea terorismului și studierea cauzelor lui profunde.* În „Documentele Sesiunii a XXVII-a". În Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

— *Rezoluția adoptată de Adunarea Generală asupra raportului celei de-a șasea comisii (A/31/430) 31/103 privind elaborarea unei convenții internaționale contra luării de ostatici.* După „Culegerea de rezoluții ale Sesiunii XXXI a O.N.U.". În Biblioteca Centrului de informare O.N.U. — România.

CUPRINSUL

Redactor : lt. col. ENACHE PASCALE
Tehnoredactor : RADU STOIAN

Comanda nr. 51358 Dat la cules : 08.09.1979
C. nr. 547/1979 Bun de tipar : 03.12.1979
Lucrarea conţine 80 pagini.